

MŰVÉSZET és BARÁTAI

■ A Művészetbarátok Egyesületének (alapítva 1973.) füzetei/111. ■ Ára: 600.- Ft ■
■ XXIII. évfolyam. 3. szám ■ 2013. május – június ■ Tagoknak tagdíj ellenében ■

Fenyvessy Gábor Évfordulók sorozata

Szeretettel és tisztelettel köszöntöm Önöket a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskolában. Ez a mai alkalom három jubileum mentén szerveződik. Egyrészt *az iskola a huszonötödik évét ünnepli*. A dicső hagyományokra visszatekintő magyar oktatásügyben nem nagy szám, de magában hordozza a fiatalságot, azt a tényt, hogy a mi iskolánk a korszerű ismeretek, a számítástechnika, az informatika, a XXI. század digitális társadalmának jellemző tudományágát képviseli.

A rendszeres tavaszi és őszi tárlatokkal *a félszázadik kiállítást nyitjuk* az újszerűség, az innovatív tudományosság, és a kultúra értékeinek megőrzése jegyében. Ez a kettősség jellemző az iskolánkra.

A mai alkalom nemcsak képzőművészeti esemény, hanem a *Költészet Napja* is. Ünnepi műsorunk e három jubileum köré szerveződött. Láthattunk innovatív videó megjelenést is, amely a kép világát egy másik síkra tereli, de nem feledhetjük, hogy az innováció, a technika, a tudomány és a művészet mögött is az ember áll. Ez indokolja, hogy visszatekintsek azokra, akik e nemes hagyományt elindították. *Gergely András* igazgatóra, és *Aranyi Attiláné* igazgatóhelyettesre, akik a számítástechnikai iskola, és a képzőművészet kapcsolatát megalapozták. Időközben a stafétabotot én kaptam, melyet az igazgatóváltáskor *Tóthné Vers Évának* továbbadtam.

Mint említettem, hármás a jubileum. Huszonöt éves iskolában ötvenedik kiállítás, és a Művészetbarátok Egyesülete is jubileumi évet ünnepel. Negyvenéves az egyesület. Ha belegondolunk, hogy a XX.-XXI. században egy civil szervezet négy évtizedig úgy tud működni, hogy az adott kereteket optimálisan kihasználva képes megszólítani az embereket, akkor minden elismerés megilleti *Geröly Tibort* és a Művészetbarátok Egyesületének vezetőségét. Hiszem, hogy együttműködésünk eredményeképp a következő évtizedek közös rendezvényei is fejleszthetik tanulóink vizuális kultúráját, műveltségét. A műalkotások esztétikai élményéért cserébe iskolánk folyamatos informatikai segítséget nyújt.

Elhangzott 2013. április 11-én a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskola aulájában.

Prokop Péter: Pán (fotó: Geröly-Bársonyi Hilda)

Jelenleg a Szent István Bazilika Lovagtermében, a Magyar-Olasz Kulturális Évad keretében „*Teremtő szeretet világsága*” címmel láthatók *Prokop Péter* festményei. Az évtizedekig Rómában élt festőművész, pap, író ezer szállal kötődött a Művészetbarátok Egyesületéhez. 1987-ben – amikor először tért haza – az egyesület a *Jurta Színházban* rendezte meg első nyilvános kiállítását. A tárlatot *Dankó László* kalocsai

éresk, és *Puja Frigyes* nyugalmazott külügyminiszter nyitotta meg. Kiemelkedő eseménynek számított 1989-ben a Csontváry Galériában a 70. születésnapjára rendezett kiállítás, ahol munkásságát *Huszár István* a Hazafias Népfrent főtítkára méltatta. 1989-ben az ausztriai Wiener-Neustadtban és Mödlingben mutattunk be egy válogatást Prokop Péter képeiből. A „*Fügefám alól*” című, első Magyarországon megjelent kötetét – 95 grafikájával együtt – ugyancsak az egyesület jelentette meg, melyet a Kossuth Klubban tárlata keretében mutattak be az érdeklődőknek. Ugyanebben az évben Szombathelyen a Művelődési- és Sportházban *Tóth Sándor* nyitotta meg mintegy 80 képből álló kiállítását, ahol megjelent *Konkoly István* megyéspüspök is. 1991-ben a Tavaszi Fesztivál alkalmával Sopronban a Liszt Ferenc Művelődési Központban 130 olajfestményét, olajgrafikáját, tempera- és zománcképét tekinthették meg a látogatók. Javaslatunkra a *Pro Cultura Hungarica* kitüntetésben is részesült. A mostani 50. kiállítást – halálának tizedik évfordulóján – Prokop Péter emlékének szánták az egyesület vezetői.

Prokopp Mária (fotó: Stenczinger)

oldalulását mutatta be. Közülük egy a mostani Prokop-tárlat, ahol a „*Pán*”-képre szeretném felhívni a figyelmet. A zenélő fiúra, mint a legmagasabb rendű művészetre, ami nem kötődik anyaghoz, és mindenki számára érthető. A festészet viszont vizuálisan jeleníti meg a világot. A nézőt elbűvöli a színekkel, a formákkal és a vonalakkal.

Szakolczay Lajos irodalomtörténész, művészeti író meleg baráti szavakkal emlékezett a római Szent István Zarándokházban – Prokop Péter társaságában – eltöltött napokra, és a hazaköltözését követő csepeli évekre. A Szent József Otthonban, élete utolsó négy évében sokszor meglátogatta, és igen érdekes, tanulságos beszélgetéseket, eszmecseréket folytattak. Halála után a Csepeli Alkotók Fóruma (Erdei Éva) nevével fémjelzett díjat alapított, melynek ő is birtokosa.

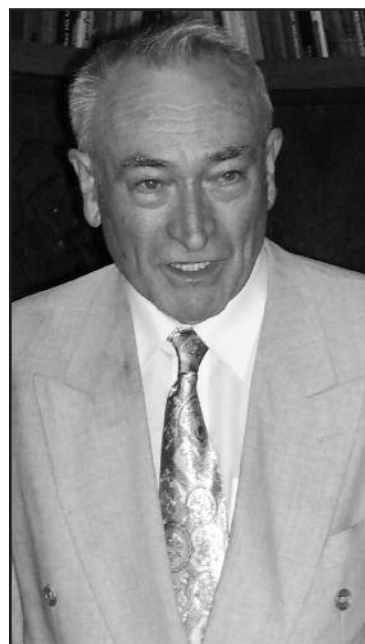
Szakolczay Lajos emlékezését *Bábel Balázs* egy korábbi méltatásának idézésével zárta: „*Prokop Péter nagyon szépnek látta a világot, tudta és vallotta, hogy a teremtett világ szép. Isten szépsége tündöklök föl rajta. Tudta, hogy a*

szépség abszolút forrása az Isten. De tudta és megtapasztalta azt is, hogy az alkotás folyamatát a művészek végig kell szenvednie. Fra Angelicótól tudjuk, hogy aki a szenvedő Krisztust meg akarja festeni, annak együtt kell szenvednie vele. Prokop Péter ilyen művész, ilyen író és ilyen ember volt.”

Geröly Tibor elmondta, hogy a második világháborút követő, létében, kultúrájában és művészetében is elszegényített, de mindig reménykedő Magyarországon a *Művészetbarátok Egyesülete* szerény lehetőségét kihasználva eredményesen munkálkodott. A négy évtized során csupán *hálás köszönetért*, valójában igazán *szép, és nemes céljaink vállalóiként* dolgoztak tisztségviselőink, tagtársaink. Bizakodunk, hogy civil szerveződésünk a magyar művészet érdekében összefogók táborának megbecsülendő csapata lesz a jövőben is. Nem volt hiábavaló az a törekvésünk, hogy minél szélesebb körben megismerjék, és megértsék a magyar művészet értékeit és üzenetét. Többeknek lehetőség nyílt arra is, hogy maguk is megkíséreljék, és gyakorolják a művészeti alkotás létrehozásának szépségét, és nehézségeit, hiszen ennek következményeként realisabb ítéletet alkothattak festményről, szoborról, grafikáról, zenéről, és irodalmi alkotásról. A városi séták célja az építészeti stílusok megismerése volt. Az alkotóművészekkel, írókkal, műkritikusokkal szervezett találkozások a közvetlen kapcsolatteremtés fórumaivá váltak. Az általános műveltség színvonalának emelésével arra törekedtünk, hogy minél többen megértsék a konfliktusmentes társadalmi együttélés fontosságát. Az eltérő szokások, hagyományok megismerése révén lehetséges csak azok elfogadása. Céljaink elérésének egyik legfontosabb eszköze a *XXIII. évfolyamába lépett Művészet és Barátai* című folyóiratunk. Fontos szerkesztési elv, hogy a művészet valamennyi ágát foglalkoztató nézeteket bemutassa, hagyományainkat ismertesse, népszerűsítse, és közkinccsé tegye.

Szakolczay Lajos

Geröly Tibor (fotó: G.B.H.)

Geröly-Báronyi Hilda

Tisztújítás

A tavalyi közgyűlés háromtagú Jelölő Bizottságot választott. Elnöke *Gombai Nagy Károlyné*, tagjai *László Katalin*, és *Keresztes Sándorné* (a későbbiek során családi elfoglaltsága miatt lemondott), aki helyére *Tárkányi Imre* szerepvállalását kérték.

Az egyesület taglétszáma mintegy ezer fő, akiknek mintegy fele él a fővárosban. A negyven éve változatlan lelkesedéssel szervezett budapesti szerdai összejöveteleknek átlagosan harminc-negyven résztvevője van. A programok színvonalasak, a hallgatóság létszáma mégis évről évre csökken. Ez azzal is magyarázható, hogy a tagság öregszik.

A Jelölő Bizottság tagjai főképpen azokat kérdezték, akik az egyesületi rendezvényeken megjelentek. Meglepve tapasztalták, hogy a rendszeresen találkozó személyek egy része név szerint alig ismeri egymást.

A Jelölő Bizottság javaslata a következő volt: örökös tiszteletbeli elnök a közelmúltban elhunyt *Búza Barna*. Elnökre és alelnökökre egyes jelölést tettek. A főtitkár személye évek óta megoldatlan. A megválasztásra kerülők rövidebb, vagy hosszabb idő után lemondtak, így feladatkörüket az egyesület elnöke látta el. Új jelöltek *Farkas Katalin*, *Gombai Nagy Károlyné*, *Kőhegyi Gyula*, és *Keczely Gabriella*. A közgyűlésen felszólaló dr. *Kollmann J. György* önmaga jelölését kérte. Az elnökség tagjainak *Baranyi Ferencet*, *Cséri Lajost*, *Farkas Katalint*, *Juhász Erikát* *Gombai Nagy Károlynét*, *Keczely Gabriellát*, *Nick Ferencet*, és dr. *Vargay Zoltánt* javasolta a bizottság. A tanácskozás egyik résztvevője *Fenyves Mária Annunziátát* szívesen látná az elnökségben. A *Művészeti Tanács*ba *Kemenes Katalint*, *M. Kass Juditot*, *László Lillát* és *Zombori Katalint* jelölték. Javaslata hangzott el *A. Bak Péter* személyére, *Debrecenyi István* pedig saját maga jelölését kérte. A *Számvizsgáló Bizottság* vezetőjének *Bánki H. Margitot*; *László Katalint* és *Szabados Istvánt* pedig tagoknak javasolták. Szóba került *Kovácsi Erzsébet*, és *Keresztes Sándorné* neve is.

Egyes tisztségek jelöltjeinek személye megosztotta a szavazókat, és csak több forduló után született eredmény.

Kiss Z.

Egyesületi tisztségviselők

Elnök
Geröly Tibor

Alelnökök
Nádor Dénesné
Ürmös Péter

Főtitkár
Gombai Nagy Károlyné

Az elnökség tagjai
Baranyi Ferenc
Cséri Lajos
Fenyves Mária Annunziáta
Juhász Erika
Nick Ferenc
dr. Vargay Zoltán

A Művészeti Tanács vezetője
Ürmös Péter
tagjai
A. Bak Péter
Kemenes Katalin
M. Kass Judit
Zombori Katalin

A Számvizsgáló Bizottság vezetője
Bánki H. Margit
tagjai
László Katalin
Szabados István

Király Lajos**GYÖNGYÖK A SÁRBA**

Hullanak napjaink
akár a sárba zuhanó
fénylő igazgyöngyök
tengernyi kincs
rejtőzködik szívünkben
s agyunkban ám lassan
megfeketednek
bántó szavaktól
luftballon-ígéretektől

Káromkodva kutatjuk
elveszett értékeinket
ám gyöngyök helyett
pengeéles cserepeket
találunk két kezünkkel
fájdalom hasít vér serken
gyöngyein elvesztek
a feneketlen sárban
csak a vér szivárog
lassan láthatatlanul

2012. évi pénzforgalom

Nyitó egyenleg	15.928.-
Bevételek:	
Tagdíj	515.100.-
Adomány	279.100.-
Pályázatok	1.510.000.-
NAV 1%	69.072.-
Banki kamat	37.-
Kiadvány értékesítés	16.100.-
Áramkölt.visszatérítés	15.715.-
Összesen	2.405.124.-
Tagi kölcsön	160.000.-
Mindösszesen	2.565.124.-

Kiadások:

Bankköltés	67.325.-
Postaköltés	577.645.-
Telefon	58.683.-
Internet	109.042.-
Áram	26.750.-
Bérleti díjak	589.869.-
Irodaszer, nyomt.	115.494.-
Nyomdakölt.soksz.	726.360.-
Szállítás, közlekedés	149.420.-
Koszorúk	51.900.-
Hatósági díj, illeték	28.090.-
Egyéb	78.854.-
Összesen	2.579.432.-
Záró pénzkészlet	1.620.-

Imró Mihály

Antalfy István**KI A HŐS?**

Ki a hős, és ki hősebb?
Mebántott téged a világ,
– talán nem akarattal –
de fájó seb keletkezett,
s nincs, ami megvigasztal.

És ha van is vigasztalás,
mit ér lelked sebének?
A gyógyír – talán egy ima,
vagy épp egy hálaének...?

De Te haragudni se tudsz,
(a Nap se tud nem sütni!)
szelidséged nem engedi,
hogy tudnál visszaütni?
Magsérült önérzeted is,
a világ meglopott!
Te mégis – magadat vádolod!

Az „Utak hosszán” című kötetből.

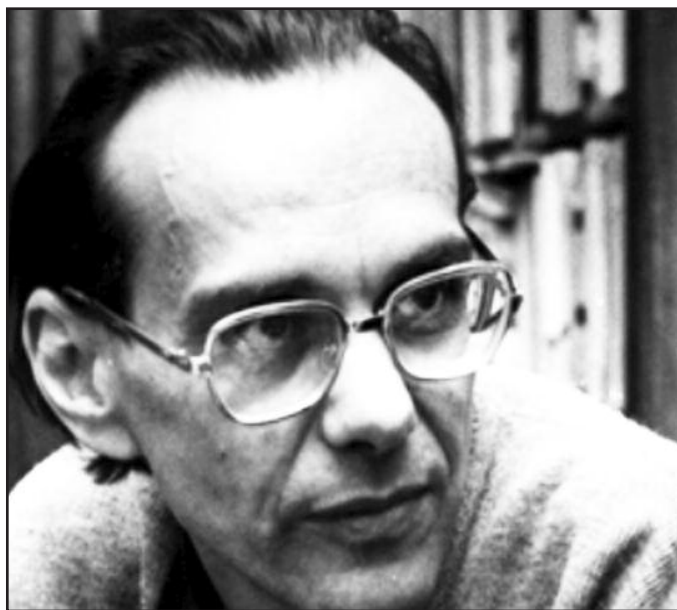
Andrásfalvy Bertalan

A néptánc mozgalom szolgáltója volt

Közel harminc éve 51 évesen hunyt el **Martin György**, munkatársainak szeretett „*Tinká*”-ja. Életműve nemcsak a néptáncok-tudományos kutatásában, és nemzetközi távlatokban kimagasló, hanem a magyar népi műveltség és népművészet mai kultúránkba illesztése, nemzeti kultúránk megújítása, korszerűsítése területén is – *Kodály Zoltán* szellemisége szerint – nagyszerű, lelkesítő példa.

1932-ben született Budapesten, tisztviselő család harmadik gyermekeként, melyet őszinte hazaszeretet és keresztény elkötelezettség jellemzett. Kisdiákként lelkes természetjáró, akit *Borvendég Deszkás Sándor* ismert meg az indiánok népköltészetével. Az evangélikus gimnázium tanulója és cserkészcsapatának tagja. Regőscserkészként ismerkedik meg a magyar népdalokkal, népköltéssel, itt tanul néptáncot is. Idősebb néjének férje, *Batta István* evangélikus lelkész – *Ordas püspök* közeli munkatársa, falukutató, a népi írók lelkes híve –, a Keresztény Ifjúsági Egyesület egyik vezetője, látja el *Kodolányi János*, *Illyés Gyula*, *Sinka István* műveivel. Részt vesz a regőscserkész és népfőiskolák nyári táborában, például Siófokon, ahol megismeri *Pesovár testvéreket*, akik barátai és tudós kutató-társai lesznek. Martin, a magyar regőscserkész csapat tagjaként részt vett az 1947-es franciaországi Jambore-en, a Cserkész Világtalálkozón. Itt ismerte meg *Molnár István* „táncművészt”, aki hazatérve a magyar néptánc legelső kutatója, a néptáncok filmezője. Meghívta táncosnak a Csokonai Együttesbe, amelyből a SZOT hivatásos néptánc-együttes alakult. Molnár felismeri a fiatal ember rendkívüli képességeit és megengedi, hogy az 1940-es években az ország különböző részein készített nyolc mm-es néma keskenyfilm-felvételeiről megtanulja a táncokat. Érettségi után, 1950-ben jelentkezik a pesti egyetem bölcsész-kar, magyar-történelem levelező szakára, de a néprajz szak előadásait is hallgatja, ahová barátja, *Pesovár Ferenc*, a Honvéd Táncegyüttes tagja is felvételt nyert. Itt ismerkedett meg a tánc kutatás iránt érdeklődő kollégájával, *Erdész Sándorral*, *Maác Lászlóval*, *Borbély Jolánnal*, *Jámbor Mártával* és e sorok írójával. Kialakult egy kis csoport *Vargyas Lajos* népzene-kutató körül a népzene-ről meghirdetett speciálkollégiumában, melynek tagjai, a nem sokkal azelőtt megalapított Népművészeti Intézet alkalmi munkatársai lettek. Itt *Muharay Elemér*; és a néprajz szakot végzett *Pesovár Ernő* irányítja e hallgatókat az úgynevezett kultúrversenyekre, hogy helyben tájékozódjanak a legjobb énekesek, néptáncosok és zenészek személyéről, akik érdemesek a verseny magasabb szintjére, s akiknek közreműködésével hang- és táncfelvételeket készíthetnek.

Martin György a legképzettebb, a legszántabb, a nehézségeket vállaló, legeredményesebb gyűjtő volt. Minden keresetét e gyűjtésekre, s az ahhoz szükséges eszközök beszerzésére költötte. Magnetofon készüléke, filmfelvevője is volt, megtanulta a táncírást, kísérőzenét is tudott kottázni. A felvett táncok többségét megtanulta, a legapróbb részleteket is rögzítette. Tudományos igényessége mellett kötelességének érezte a gyűjtött tánc kincsét a néptánc mozgalomnak továbbítani. Minden érdeklődő tánc csoport vezetőnek szívesen

Martin György

tanította a legnehezebb lépéseket is. Nemcsak a magyar, hanem a Kárpát-medence más nemzetiségei között is gyűjtött; segítette a szomszédok táncgyűjtőit. Így lettek barátai, tisztelői, több tekintetben tanítványai is német, orosz, román, szlovák és horvát tánc-kutatók. Egyedülálló eredményei közül kiemelném a tánc és zene szoros kapcsolatáról írt elemzéseit, ami új és meggyőző volt Kodály Zoltán számára is. A nemzetközi folklorisztikai kongresszusokra magával vitte e kérdéskör bemutatására. Angol nyelvű előadása után – Kodály kérésére – a táncokat nagy sikerrel be is mutatta. Úttörő jelentőségűek a táncos alkotás, improvizáció mikéntjéről megjelent írásai is. Egyedülállóak a nemzetközi tudományos irodalomban két táncos egyéniségről írt monográfiái, melyek alapját több évtizeden át gyűjtötte, filmre rögzítette, de megjelentetése már tanítványaira maradt. „*Mátyás István – Mundruc. Egy kalotaszegi táncos egyéniségvizsgálata.*” 2004-ben 710 oldalon látott napvilágot. Ebben egyetlen férfi 36 év alatt rögzített 45 tánc-folyamatát, mintegy 100 táncmotívum 2500 változatát közli. Műve egyedülálló, hasonló szaktanulmány nem készült még a világon. Tánc-típus, és tánc-történeti tanulmányai mind az európai tánc-kultúra egészére tekintenek, és nemzetközi elismerésben részesültek. Hasonlóan egyedülállóak például a magyar és európai körtáncokról, a cigányok párba szerű botoló táncairól és zenéjéről, a magyar férfi-táncokról szóló munkái, valamint azok a módszertani feljegyzések, melyeket *Pesovár Ernő*vel közösen írtak. Kiemelném még a magyar néptánc-kutatás és néptánc-mozgalom érdekében tanúsított, önzetlen, segítőkészségét, mellyel a nép-táncmozgalomban minden tudományos, művészeti és mozgalmi vitát a békés megoldás reményében kezelte. Ebben a hatalmas gyűjtő- és kutatómunkában szakmai, és segítő munkatársra talált *Borbély Jolán* néprajzkutatóban. Martin György élete a magyar kultúra-örökség egyik legszebb és legnehezebben gyűjthető, rögzíthető, megmenthető ágának szolgálatában idő előtt égett el.

Elhangzott 2013. március 23-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség-díj átadásán.

dr. Tóthpál József
A honvéd férfikar

A magyar énekkari kultúra történetében mindig sajátos szerepet játszottak a férfikarok. A feljegyzések szerint közülük az első Mátyás király udvarában a kórusmuzsikát szenvedélyesen szerető *Beatrice* sugallatára jött létre a reneszánsz korában, 1480 körül. A kórus a francia-flamand polifon irodalmat művelte, melyről a pápai követek csodálattal írtak.

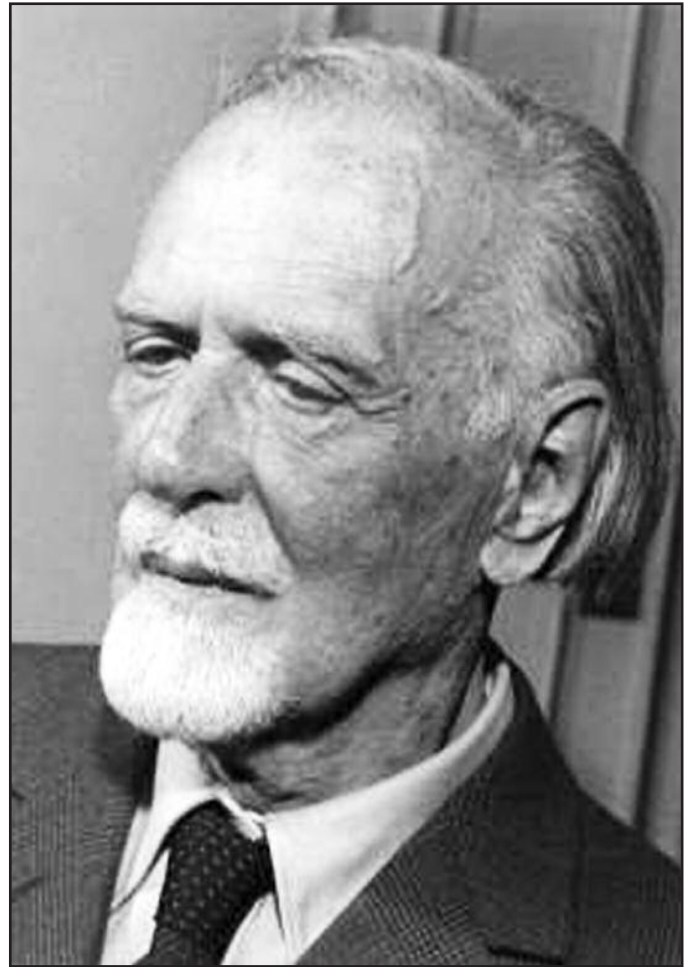
A hazai karéneklés nagy korszaka jóval később, a reformkorban – 1825 után bontakozik ki, valóságos fellendülés pedig az 1867-es kiegyezés után következik, – hazafias felbuzdulásból – az 1860-as években „dalárda” elnevezéssel (a nyelvújítási szóalkotás 1844-től szerepel a magyar nyelvhasználatban) férfikarok sokasága jön létre különböző munkásegyletek és szakszervezetek égisze alatt országszerte.

Kodály Zoltán az 1930-as években nagyobb figyelmet fordít a hazai felnőtt énekkarok tevékenységére, amikor a magyar viszonyokat szembesíti angliai tapasztalataival, ahol egyes gyári munkások dalkörei – 600 évnyi tradíciójuk által – Bach h-moll miséjének előadásáig is eljutnak. „A magyar karéneklésnek, hogy igazi érték, lendítő erő lehessen a nemzeti életben, egyrészt magyarabbá, másrészt művészibbé kell válnia. Mindkettőt eléri, ha egyoldalúan a férfi karéneklésből áttér a vegyeskarra, és ha műsorából kiirtja a ponyvairodalmat...” – írja 1935-ben. Úgy véli, hogy „Mi nem a Chorvereint vettük át a németektől, hanem a Liedertafelt.” Azaz a kórus egylet helyett a „dalos asztal” változatot, amely eszem-iszommal kötötte egybe a kóruspróbákat, és műsorukon hazafias nóták mellett bor- és sördalok is szerepeltek.

Kodály elképzelései nyomán új utakra indult a kóruskultúra Magyarországon; férfikari műveivel ő maga is hozzájárult a változásokhoz: a *Karádi nóták*, a *Huszi*, a *Fölszállott a páva*, az *Isten csodája* és más művei férfikaraink műsorára kerültek. Karvezetőink megértették Kodályt: „Mint az egész ország léte, a dalos ügy is attól függ, tudunk-e magyarabbá, s egyszersmind európaibbá válni. A férfikar százada előkészület volt, most jöjjön a teljesedés...” – írja 1936-ban.

Ennek a folyamatnak egyik kiemelkedő eseménye, és állomása – a háború utáni években – a Honvéd Férfikar megalakulása 1949-ben, amely hivatásos együttesként egyedülálló Európában, s amelynek alapító karnagya a kecskeméti születésű *Vásárhelyi Zoltán*, egyes Kodály művek ősbemutatóinak dirigense, a Zeneakadémia karvezetés tanszakának alapítója. *Strausz Kálmán*, a Férfikar jelenlegi Liszt-díjas karvezetés tanára. Tehetséges, kiváló karnagyok egymást követő nemzedéke emelte a Férfikart európai rangra; közülük *Vass Lajos*, *Maklári József*, *Pödör Béla*, *Zámbó István* és *Tóth András* nevét kell megemlítenem. Fennállása óta olyan kiváló karmesterekkel dolgozott együtt, mint például *Ferencsik János*, *Sir Georg Solti*, *Lamberto Gardelli*, *Zubin Mehta* – és sokan mások. A magyar operaénekesek közül itt kezdte pályafutását többek között *Ilosfalvy Róbert*, *Réti József*, *Gregor József*, és *Gulyás Dénes*.

A kórus hangzásvilágában sajátos szimbiózisban jelenik meg az orosz pravoszláv férfikarok drámaisága a kivételes magyar, és közép-európai érzékenységgel és kifejező erővel – az európai polifónia tiszta megtestesüléseként.

Kodály Zoltán

Nagysikerű koncerteket adtak világszerte Velencétől Amszterdamig, Jeruzsálemtől Pekingig. Műsorán tartja a férfikari irodalom jelentős hányadát – a középkortól napjainkig; beleértve az a’cappella és a zongorakíséretes műveket, operakórusokat, oratóriumokat. Olyan ritkán vagy alig hallható darabokat is megszólaltat, mint Richard Wagner *Az apostolok szeretetlakomája* című alig ismert műve, vagy *Kurt Weil Berlini requiem*-je. Több zeneszerzőnk komponált a’cappella és zenekari kíséretes műveket a Férfikarnak; az utóbbi évek ősbemutatói *Tolcsvay László*, *Vajda János*, *Orbán György*, *Gyöngyösi Levente*, és *Szakcsi Lakatos Béla* nevéhez fűződnek.

2013 tavaszi évadában a Magyar Állami Operaházzal kötött megállapodás értelmében a Honvéd Férfikar az újra megnyíló Erkel Színház férfikaraként közreműködik *Erkel Bánk bán*, *Verdi Aida* és *Don Carlos* című operáiban, valamint *Erkel Hunyadi László*-jában.

Miközben Kodály Zoltán elgondolásai nyomán vegyeskarok sokasága alakult az elmúlt évtizedekben Magyarországon, egynemű karaink – a gyermekkarok, a nőikarok és a férfikarok is minden tekintetben magyarabbá, művészibbé és európaibbá váltak. Nagy sikerrel szerepelnek a világ hangversenytermeiben. Kitűnő példája ennek a folyamatnak a Honvéd Férfikar egyedülálló teljesítménye, amely méltóvá emeli a Magyar Örökség-díjra.

Elhangzott 2013. március 23-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség-díj átadásán.

Gazda István

A nemzet szellemi egyesítése

Oláh György a mátyusföldi Szentpéteren született. Gimnáziumi tanulmányait a révkomáromi gimnáziumban végezte, diplomát Pozsonyban szerzett. A révkomáromi alma materében tanított, de elbocsátották, ekkor a Nyitrai Pedagógiai Főiskola matematika tanszékére került. Révkomáromba visszatérve a Gépipari Szakközépiskola matematikatanára, nyugdíjasként a Marianum egyházi gimnáziumban tanított. A szlovákiai magyar pedagógusok szövetségének egyik alapítója volt.

1991-ben kezdeményezte a nemzetközi magyar matematikai versenyeket, erdélyi, délvidéki, kárpátaljai, felvidéki és magyarországi diákok bevonásával. Ezeket minden második évben Magyarországon, a közbülső években pedig Révkomáromban, Ungváron, Székelyudvarhelyen, Szabadkán, Dunaszerdahelyen, Sepsiszentgyörgyön, Nagydobronyban, Zentán rendezték. Erre a nemes vetélkedésre *Teller Ede* és *Erdős Pál* is felfigyelt, de tisztelte azt *Lax Péter*, Abel-díjas matematikus is, akinek a nagyapja a felvidékről, sőt *Lovász László* is, akinek az édesapja Bátorkeszről származik.

Párhuzamosan Oláh György szervezte – adományokból – a révkomáromi *Nagy Károly Matematikai Diáktalálkozókat*. Részes volt a *Gidró Bonifác* matematikai és fizikai napok szervezésének, nyaranta pedig tábort szervezett Balatonbényében. Diákjai számos sikert értek el a csehszlovákiai, szlovákiai és nemzetközi matematikai, valamint a *Középiskolai Matematikai Lapok* problémamamegoldó versengésében.

Nevéhez fűződik több példatár, segédkönyv, és szakcikk. *Határon túli matematikai versenyek* címmel könyvet írt.

A Beke Manó; *a Felvidéki magyar pedagógus*; *Komárom város polgármestere-díjának*, *miniszeri elismerő oklevélnek*, és a *Tóth Iлона Alapítvány emléklakettjének birtokosa*.

Népszerűsítője volt a magyar irodalomnak és a magyar művészi alkotásoknak. Elsőrendű matematikatanár volt, aki utolsó leheletéig a szívén viselte a magyarság sorsát és annak ügyén munkálkodott. 72 éves korában hunyt el.

Bátyja, **Oláh Imre** Komáromszentpéteren született, középiskolai tanulmányait Érsekújváron végezte. 1944-ben a bombázások során a szerencse kísérte, hogy életben maradt, A háború befejezése után Csehszlovákiában nem voltak magyar iskolák. A fiatalok Magyarországra szöktek, többnyire éjszaka, csónakokon, hogy tanulhassanak. Imre három éven át Eleken, Szegeden, majd Makón tanult. Amikor megnyílt a révkomáromi magyar gimnázium, visszazökött, s beiratkozott oda, de hamarosan kizárták, mert osztályellenség volt. Kuláknak minősítették. A komáromi hajógyárban fizikai munkásként dolgozott, így kerülhetett vissza a gimnáziumba. Tanára, *Czokoly Béla* felismerte tehetségét, s javaslatára Pozsonyban szerzett matematika-fizika diplomát, majd tanárként tért vissza egykori gimnáziumába, ahol közel negyven éven át tanított. Itt ismerkedett meg *Domonkos Ilonával*, akit hat hét „udvarlás” után feleségül vett.

A gimnáziumban már sok évvel ezelőtt is emlékeztek a magyar történelem jeles napjaira. A diákok az ünnephez méltó öltözetben jelentek meg az iskolában. Hirdették, hogy a nyelvi tantárgyakat kivéve magyar legyen az oktatás nyelve. Oláh Imre óráinak kezdetén mindig elhangzott egy magyar népdal.

Oláh Imre

Oláh tanár urat igazgatója 1981-ben, ötvenedik születésnapja alkalmából állásából elbocsátotta. Felesége fellebbvezett a csehszlovákiai oktatási hatóságokhoz. Egy szlovák bizottság megállapította, hogy a matematika-fizika szakos tanár az ország számára a legtöbb hazai és külföldi verseny-nyertes diákot adta. Ezért a magyar nemzetiségű igazgató döntését megsemmisítve, visszahelyezték állásába.

Legkedvesebb tanítványa a matematikától és fizikától tisztes távolságot tartó, későbbi színész, *Kaszás Attila* volt. Rá így emlékezett: „E tárgyakból feleleteit gyakran egy-egy szép hegedűjáték, vagy szavalat képezték. Meglehet, hogy szakmailag nem voltam igazságos, de meggyőződésem, hogy emberileg így volt helyes. Hálát adok Istennek, hogy nevelésében, ha csak egy parányit is, de részt vehettem.”

Már nyugdíjasként kapta a *Czabán Samu díjat*, – halála előtt egy évvel – nyolcvanadik születésnapján pedig munkásságát Révkomárom *Pro Urbe* díjával ismerték el.

Oláh Imréné Domonkos Iлона Nagymegyeren született, diplomát a pozsonyi pedagógiai főiskola matematika-fizika szakán szerzett. 1958-tól a révkomáromi magyar gimnáziumban tanított. Ekkor indult Csehszlovákiában a fizikai olimpiász, amelynek versenyein diákjai számos alkalommal diadalmaskodtak. Alapító tagja volt az 1963-ban életre hívott *Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarának*, amelyet az azóta Magyar Örökség Díj-jal elismert *Vass Lajos* vezetett. A kórusal fél Európát bejárta. 2012-ben elnyerte Révkomárom *Pro Urbe* díját.

Oláh György vallotta a család nevében: „Nem siránkozni kell a megosztó határok fölött, hanem tenni, aprómunkával fáradozni a nemzet szellemi egyesítése érdekében”.

Elhangzott 2013. március 23-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség-díj átadásán.

Boccaccioról

A firenzei Trecento „hármaskoronájának” egyikéről, *Giovanni Boccaccioról* és főművéről, a halhatatlan *Dekameron*-ról tartott előadást *Madarász Imre*, 2013. május 8-án az Erzsébetvárosi Községi Házban. A Dekameronhoz hasonlóan az eszmefuttatás is rendkívül szórakoztató, sokrétű volt, s nem hiányoztak belőle a pikáns részletek sem.

Boccaccioról csak sejtéseink lehetnek, hogy mikor és hol született: a tudósok 1313-ra datálják az időpontot, helyszíneként pedig a Firenze melletti Certaldót vagy Firenzét feltételezik. A gazdag kereskedő és bankár apától származó fiú, bár törvénytelen gyermek volt, jó nevelésben részesült. Apja jóvoltából tizenöt évesen Nápolyba került, ahol egy, a firenzei köztársaságtól teljesen eltérő világgal találkozik: feudális királysággal, ahol még virágzik a lovagi kultúra. Apja bánatára sem a kereskedelemhez, sem a jogász szakmához nem vonzódik, inkább az irodalom iránt érdeklődik. A nápolyi királyi udvarban találkozik műzsájával, *Fiammettával*, *Anjou Róbert* törvénytelen lányával, akivel mint szerelmes tudós poéta éli „dolce vita”-ját az udvarban. 1340 körül apja csődbe jutása miatt vissza kell térnie Firenzébe, a szerényebb, polgári milióbe. Ezután életre szóló barátságot köt *Petrarcával*, ekkor írja a Dekameront (1348-1353 között). Boccaccio a diplomácia révén próbál – kevés sikerrel – Petrarca nyomdokaiba lépni.

1362-ben heves büntudat tör rá, ami miatt el akarta égetni a Dekameront is, szerencsére Petrarca megakadályozza tettében. A firenzei humanista kör vezetője lesz, s e csapat tagjaként, a dantisztika alapítójaként huny el 1375-ben. Mint ismert, *Dante* fő művének ő adta azt a címet, amelyen azóta az egész világ emlegeti: *Divina Commedia*, *Isteni Színjáték*.

Nápolyban íródott kisebb művei közül érdemes néhányat megemlíteni: a *Filostrato* („A szerelem áldozata”) és a *Teseida* ókori görög történetek középkori átköltései. Jelentőségük abban áll, hogy az olasz irodalomban Boccaccio ír először olasz (nép)nyelven és nyolcsoros strófákban, „*ottava*”-ban háborúról, szerelemről, melyek a nagy eposzköltők *Ariosto* és *Tasso* művészetét előlegezik meg. A szintén olaszul, de már

prózában írt művei a *Filocolo* („*Szerelmi próbatétel*”) és a *Fiammetta*, melyek középpontjában szintén a szerelem áll. Utóbbit a lélektani regény első példájaként tartjuk számon, ahol a valós események fordítottjáról olvashatunk: a valóságban megcsalt szerető, Boccaccio a műben hűtlenné változik, s ő csalja meg Fiammettát.

A Dekameront az Isteni Színjáték paródiájának, anticommediának is lehet nevezni. A XX. században *Vittore Branca*, aki Boccaccio középkori vonásaira hívta fel a figyelmet, főművét is egy gótikus katedrális architektúrájához hasonlította, ezzel pedig a Színjátékkal vont párhuzamot, többek között a novellák száma (száz) illetve a szomorú kezdet, és a boldog befejezés miatt. Ugyanakkor a Dekameronnál közel sem volt olyan fontos a „crescendo-szerkezet”, mint *Dante* fő művénel; itt a novellák külön is hordozzák a mű egészének esztétikai értékét. Apropóját a pestisjárvány adta, mely 1348-ban Firenzén is végigsöpört, és Európa egészségügyi katasztrófája volt.

Ez elől menekül hét leány és három fiú, hogy e testet és lelket is elpusztító járványról eltereljék figyelmüket. A tíz fiatal tíz napon át mesél el naponta tíz történetet az éppen arra a napra kiválasztott királynő vagy király által kijelölt téma alapján. A mű a korabeli társadalomról hű jellemrajzot tár fel. A klerikusokat, egyházi embereket rendkívül rossz színben tünteti fel; képmutatással, csalással, sőt paráznasággal vádolja őket. Ebben nem valamiféle ideológiát kell látni (pl. vallásellenességet), hanem „egyszerűen” mulatságos történeteken keresztül bemutatja a szereplőket, akiknek találékonyásával érezhetően rokonszenvez Boccaccio. Értékrendjének a csúcán tehát az értelem állt; az emberi butaságot mindenél jobban lenézte. Ilyenképpen lehet esetében „demokratikus látásmódról” beszélni. A nemességet is bemutatja, melyre a legismertebb példa az ötödik nap kilencedik novellája, a sólyom feláldozásának története. Boccaccio azonban elsősorban a polgárság írója, így a legárnyaltabb képet is e társadalmi csoportról kapjuk. Az egyszerű szolgákat, polgárokat is képes úgy ábrázolni, hogy azok egyenlő, olykor magasabb szinten állók urakkal szemben.

A novellagyűjtemény nem mentes az erotikus tárgyú elbeszélésektől sem, melyek olvasásánál elsősorban női érdeklődőket remélt. A pikáns írások a házasságtörések, felszarvazott férjek, ravasz asszonyok változatos tárházát mutatja; nem meglepő tehát, ha egykor csak paplan alatti olvasmányként voltak ismeretesek, ma pedig a kötet legnépszerűbb darabjai között tartjuk számon. A témák, és általában a földi életörömök igenlése már egyértelműen jelzik egy új korszaknak, a reneszánsznak a kezdetét. A Dekameron éppen e „felvilágosult” szellemével, sokszínűségével, pergő cselekményével hat a modern korra, és ma is eleven, érdekes olvasmány marad a fiataloknak és idősebbeknek egyaránt.

Szlávik Dóra

„...*Bajt szerez a csip-csup szerelem, mi nem egyéb, mint hiú gyötrelém.*”
 „*A szerelem, mint a lélek, szabad, az asszony nem állhatja azt, ha rab, szeretni csakis szabadon szeret...*”

Chaucer

Műgyűjtők lexikona

A második világháborúban súlyos károkat szenvedtek a magyarországi magán gyűjtemények is. A rablás, pusztulás, szét-hordás nyomai napjainkig fájó, soha nem pótolható hiányt jelentenek. A történések hosszú időre visszavetették a hatalom által ugyancsak gyanakvással szemlélt „úri passziót”. A műgyűjtés témája tabunak számított.

Érdemi változás a hatvanas években történt. Az állami műkereskedelem hálózata ösztönzőleg hatott a képek, szobrok, művészi tárgyak gyűjtésére. Új réteg bontakozott ki, de a megmaradt „régiek” is folytatták szerzeményük gyarapítását, mintegy példát mutatva e nemes szenvedély kielégítésére.

Lendületet adott a fejlődésnek, hogy 1969-ben megjelent a *Műgyűjtő* negyedévi szemle. A gyűjtők bátrabban vállalták a nyilvánosságot. 1974-ben, Győrben bemutatták a már akkor is jelentős *Kolozsváry Gyűjteményt*. 1973-ban megalakult a *Műgyűjtők és Műbarátok Köre*, – a *Művészetbarátok Egyesületének jogelődje* – amely 1975-ben két kiállítást is rendezett magángyűjtemények remekeiből. A gyűjtés elméletéről, gyakorlati kérdéseiről – segítve az eligazodást – *Szj Rezső* több írást is publikált. (*A műgyűjtésről*, 1980, *Művészetbarátok Könyve*, 1981) Ezt követően gyarapodni kezdtek a gyűjteményismertető (Művészet), katalógusok, a témával foglalkozó cikkek, tanulmányok (*Bodnár Éva: Fruchter Lajos gyűjteménye*). 1998-tól a *Műértő* elégíti ki a növekvő érdeklődést, s több aukciós ház rendez árveréseket.

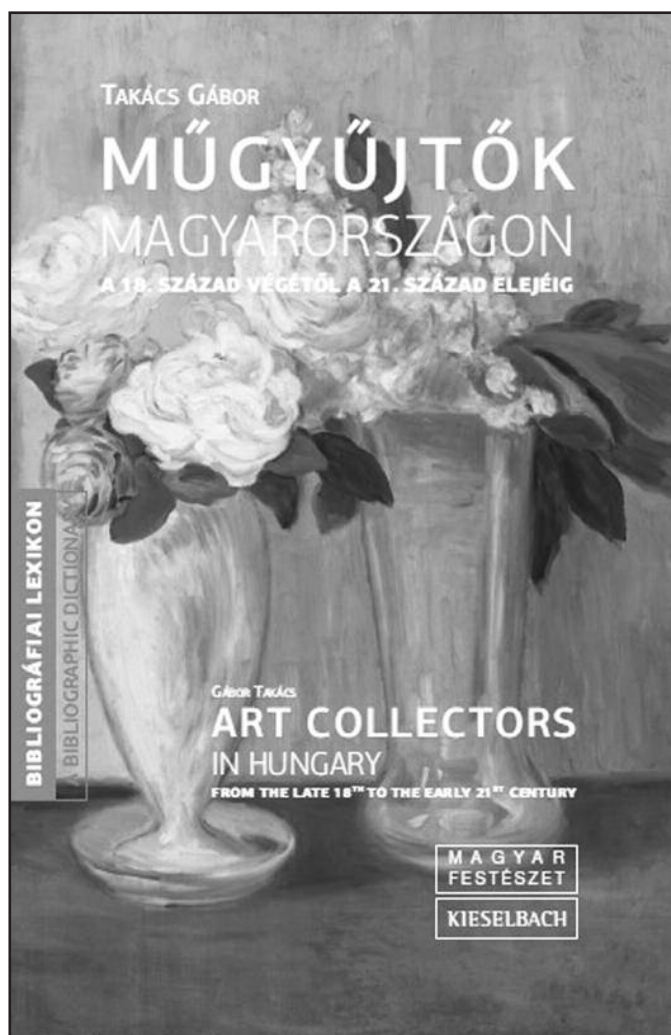
Érdemi fordulatot jelentettek *Ébli Gábor* kötetei (*Magyar műgyűjtemények 1945-2005*, Bp.2006 illetve *Műgyűjtés, múzeum, mecenatúra*, Bp. 2008). Ismertetői azonban nem pótolhattak műgyűjtés történetet vagy műgyűjtő lexikont.

Ezt a kitarást igénylő feladatot *Takács Gábor* végezte el évtizedes adatgyűjtése eredményeit összegezve. Vaskos, kitűnő képanyaggal illusztrált munkáját 2012-ben a *Kieselbach Galéria és Aukciós Ház* segítette napvilágra.

A *Műgyűjtők Magyarországon a XVIII. század végétől a XXI. század elejéig* címmel megjelent könyv nem annyira a gyűjtők személyére, mint inkább a gyűjteményeik bibliográfiai adataira helyezi a hangsúlyt. Erre utal alcímével is. További, a „szabálytól” eltérő megoldást jelent a kötet elejére és lezárására szolgáló, tíz-tíz kis életrajzi esszé. Előbbi az 1945 előtti, utóbbi pedig a legjelentősebbnek ítélt kortárs gyűjtők jelentőségét mutatja be. Egyebek mellett, *Esterházy Miklós*, *Nemes Marcell*, *Kohner Adolf*, *Fruchter Lajos* illetve *Rácz István*, *Dévényi Iván*, *Kolozsváry Ernő*, *Vass László*, *Vörösváry Ákos* kollekciójával ismert meg *Molnos Gábor*.

A lexikon használatához – említve a nehézségeket is! – a bevezető ad eligazítást. Tisztázza az alapfogalmakat (gyűjtő, gyűjtemény, gyűjtőkör, időkeret stb.) A gyűjtők életrajzi adatait óvatosan kezeli, működésüket tág határok között (XX. század eleje, XX. század közepe) jelöli meg. Ez csak esetenként indokolt, (*Barkóczy Péter*, *Csapó György*, *Takács Gyula*, *Pittmann László*) mert könnyen pontosíthatók az adatok.

A 2200 szócikk 2400 szereplőjéhez kapcsolódó bibliográfiai tételeket műfajok (alapvető irodalom, monográfiák, kiállítási és aukciós katalógusok, periodikák) szerint, rövidítve sorolja. Feloldásukat a kötet végén adja meg. A gyűjtőkről jelentőségükkel arányos – vagy az ismertségüktől függő! –,

információ nyerünk. A névcikkek felépítése a hagyományokat követi. Megbízhatóan informálja a gyűjtők iránt érdeklődő szakembert és a laikus olvasót is.

Szólnom kell a lexikon illusztrációiról is. Szerencsés megoldásnak tartom a belső borítókon – elől és hátul! – négyes sorokba rendezett nyolcvan címlap közlését. Segítségükkel áttekinthetjük a legfontosabb gyűjteményekkel foglalkozó kiadványok „történetét” 1930-tól a legfrissebb szakirodalomig.

A nyereség oldalon jegyezhetjük föl a 180 archív és újabb keletű képanyagot. Gyűjtők armázaival ismerkedhetünk, főúri és polgári otthonok, művekkel zsúfolt – a kor ízlését szemléltető! – enteriőrjeibe „tekinthetünk be”. Kiemelkedő műtárgyak reprodukcióit, kiállítások részleteit szemlélhetjük.

S meghajtom az elismerés zászlaját a hatalmas, aprólékos gyűjtőmunkát végző Takács Gábor, és a kiadás gondját vállaló *Kieselbach Tamás* (az egyik esszéportré szereplője egyúttal!) előtt. Alapvető fontosságú művel gyarapították a műgyűjtők könyvtárát. A lexikonírás soha nem fejezhető be. E kötet is folytatandó, gyarapítandó, pontosítandó, hiszen vannak még rejtőző műgyűjtemények, és kiigazítandó adatok is.

Salamon N.

„Bár sok a remekmű a világon: nem töltik meg a két kezemet sem.”

LU CSI

Emlékszobától a képtárig...

1979-ben egykori iskolám, a hajdani Rudolf Főgimnázium államosított utódja kért arra, hogy az ott tanult, és hírnevet szerzett **Vidovszky Béla** festőművészről gyűjtsék adatokat, mert csokorba kívánják szedni azoknak életútját, akik ott tanultak, és valamilyen területen ismertté váltak.

Távoli fokon magam is tagja vagyok a nagy kiterjedésű Vidovszky családnak, jól ismertem a művészt, ezért is örömmel vállaltam a feladatot. Első éveim kutatási eredménye 1983-ban, a művész születésének centenáriuma nyomtatásban is megjelent. A munkát folytattam, hiszen, ha kihúztam egy szálat, több másik jött vele. Így gazdag kutatási dokumentumot adhattam a Magyar Nemzeti Galériának.

1984-ben utaztam Gyomára, e kis Békés megyei községbe. *Jenei Bálint* tanácselnök, szívélyesen fogadott. Elmondta, hogy tud a Vidovszky családról, a művészről is, akinek az édesapja a falu jegyzője volt, de az ifjú nemzedék keveset hallott a festőről. Azt a házat, ahol született rég lebontották, s helyén játszóteret alakítottak ki. Felvettem egy emlékszoba gondolatát. Faggattam a rokonságot, s kiderült, hogy sok apróbb tárgyat őriz a család.

Pár hét múlva Gyoma tanácselnökével a helyi Takarékszövetkezethez látogattunk. A bankot vezető *Róza Vendelné* ajánlotta, hogy a tanácsteremben sok mindent elhelyezhetnénk. Örültem a lehetőségnek: *lesz emlékszoba!* A helyiség mérete alkalmas arra is, hogy festmények kerüljenek oda. A Vidovszky család tagjaitól emléktárgyak, alkotások ajánldozását kértem egy állandó kiállítás létrehozására.

Feleségemmel négy képünket ajánlottuk fel, a festő két barátja is küldött három alkotást, a gyűjteménybe került

A vásárló én voltam, melyet egyesületünk Vidovszky Béla Emlékbizottsága nevében juttattam Gyomaendrődnek.)

Honti Antal helybeli festőművészt kértem, hogy a terem adta lehetőség szerint helyezze el az alkotásokat. 1986-ban *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, Vidovszky Béla régi jó barátja avatta az emlékszobát. Elmondta, hogy a művészt, mint a Szolnoki Művésztelep törzstagját az Alföld hívatott festőjének tartották, majd királyi kegyként hadifestőként dolgozhatott. Képeiből a magyar, majd a háború után az olasz király részére is vásároltak. A II. világháborúig népszerűség övezte, de később méltatlan mellőzést szenvedett. Bizonyára eljön majd az idő, amikor elismerést kap Vidovszky Béla művészete. Ennek első állomása lehet a mostani kiállítás. Szerénységgel megjegyzem, hogy mind ő, mind a tanácselnök kedves, elismerő szavakkal méltatta fáradhatatlan munkásságomat.

A Takarékszövetkezet öt éven át őrizte a képeket. Aki bért a bankba megnézte a kiállítást is. A látogatói napló tanúsága szerint jó hírverés volt ez Vidovszky művészetének.

1991-ben *Dr. Frankó Károlytól* Gyomaendrőd polgármesterétől értesültem, hogy *Corini Margit* negyvenhárom olajképét hagyományozta a városra. Ennek töredéke sem férne el a bankban. Felajánlott egy romos, lepusztult házat, melyet a képtár számára átalakíttatna, felújíttatna.

A kiállítási lehetőség hírére a gyomai származású *Illéssy Péter*, grafikus fia kérte, hogy apja megmaradt tus-, ecset- és krétarajzait is mutassuk be. Kiderült, hogy ez 466 kép.

Az új épület két termébe Vidovszky festményei kerültek. Méltó helyet kapott *Corini Margit* és *Illéssy Péter* adománya is. A kiállítást 1993. december 3-án *Banner Zoltán* művészettörténész nyitotta meg. A város polgármestere elismeréssel szolt az összefogásról, amelynek eredménye a település új létesítménye, mely a helybeliek művészeti ismereteinek bővítése mellett a környékre látogatók érdeklődését is felkeltetheti. E sorok írója köszönetet mondott az adományozóknak. Ők alapozták meg a képtár születését.

A Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény és Városi Képtár – a múzeumok sorába került – és a város nevezetességévé vált. Az elmúlt években *Holló László* hagyatékából tíz olajképpel, 63 tusrajzzal, valamint *Kövér József* Holló-szobrával gyarapodott a Képtár. *Gyomához*, vagy *Endrődhöz* kötődő festők 42 képpel gazdagították az intézményt, amelyet alapítvány tart életben. (Vidovszky Béla 130 éve született, és 40 éve hunyt el.)

Láng Miklós

A Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény és Képtár egy részlete

még nagy méretű, a doberdói csatamezőt ábrázoló vászna is. Rátaláltam modelljének édesapjára, akinek tulajdonában volt lányát ábrázoló két festménye, melyből egyet ajándékképpen, másikat méltányos összegért adott a gyűjteménybe.

Matyó néphagyományok

Az emberiség szellemi kulturális örökségét jelentő matyó népművészet egyik lelkes kutatója **Kiss József** énektanár és karvezető – aki *tardi* anyai nagyszülei révén matyó gyökerekkel is rendelkezik. 2012. november 28-án az Erzsébetvárosi Községi Házban „*Matyó hagyományok*” címmel hallhatták előadását az érdeklődők.

Kiss József Mezőkövesden negyven évig sokrétű, hagyományt népszerűsítő tevékenységet folytatott. Helytörténeti kiadványai jelentek meg a Kis Jankó nagycsalád történetéről, a *Kis Jankó Bori* néni emlékét őrző, gondozó, nagy mesélő *Gari Margit* életéről, *Kóro Józsefnéről*, a Matyóház alapító elnökéről, „*Gyermekvilág*” címmel kövesdi mesék, elbeszélések, játékok gyűjtéséből, egyéb – gyerekek részére összeállított – írásokból. Megszállottja volt a matyó folklór gyűjtésének. „*Matyó népdalok*” című könyvében *Balázs Arpád* summásdalokból komponált kórusműve, és *Karai József* Matyó-szvit feldolgozása is szerepel.

Kiss József életpályáját tardi nagyszüleinél gyerekkorában megélt élményei jelentősen befolyásolták. Ott ívódott vérebe a matyóság. Élményei alapján szállt vitába *Szabó Zoltánnal*, a „*Cifra nyomorúság*” című könyv írójával, aki a matyóság életének csak árnyoldalairól beszél, Szabóval ellentétben vallja, hogy a szegénység dacára az egyszerű matyók – a gyerekek is – boldogok, játékosak, nótázók voltak, ezért elképzelhetetlen, hogy a boldogtalanság, a szegénység miatti szomorúság uralkodott volna közöttük.

Kiss tanár úr a családoknál jártában szerezte tapasztalatait. A régi matyó családoknál egy szűk lakásban három-négy generáció is megfér egymás mellett. A szülők nagyon szerették a gyerekeket, de ez nem csókolgatásban nyilvánult

meg, hanem a tiszteletre, a becsületre, a munkára nevelésben is. A bölcsőben lévő babáját ringató édesanya mellett ott ült a pici lánya, aki saját készítésű csutkababáját altatgatta, és készült az anyai szerepre. Az apa a gyereknek – a matyóknál a fiút hívták így – ostort készített, és együtt hajtották az állatokat. Mire a gyermekek tizenkét évesek lettek, a lányok már gyönyörűen hímeztek, el tudták látni a háztartást. A fiúk erre a korokra önállóan felszántottak egy nap alatt egy hold földet. Sokat játszottak a szabad levegőn, de nem lázadtak a munka ellen. Szórakozásra kevés idő jutott, a munka után szombat esténként bálba mentek, ott dalolva táncoltak. Vigyáztak a becsületre, tisztességre, józanságra.

Tanulmányozta a vallási hagyományokat is. A „*Szállást keres a Szent Család*” a felnőttek ádventi családjáró szokása az országban mindenhol elterjedt, főleg gyerekszereplőkkel előadott betlehemi játékokkal. A „*Szegények étetése*” elnevezésű, – a közelmúltban elhunyt emlékező, de az egyedül élő szegényeket is vendégül látó – rendezvényvel, vagy a korosodó matyó asszonyok farsangi kikapcsolódását szolgáló, vallási köntösbe öltöztetett „*Kánai menyegzővel*” is megismerkedett. A családi látogatásoknál elhangzó népdalok olyan átéléssel szólaltak meg, hogy gyakran a könny is kicsordult az éneklők szeméből.

Az előadást színesítette *Héczei Erzsébet* kövesdi skanzenről írt saját versének elmondása. Különösen érzékletesen, színesen és meghatóan beszélt Kiss József a matyó zenei életről, melyről a matyók is úgy nyilatkoztak: „*Ki se bírtuk vóna nótá nekű. A danolás mässimogassa a szívünköt. Cseki dudás fűtta, mink mæg danoltunk és táncoltunk. A szent énekék szívünköt felémelik az Istenhè.*”

Ritka élményt jelentett a hallgatóság énekre buzdítása az előre kiosztott kották segítségével. Az előadó lelkesen beszélt azokról az élményeiről, amelyeket gyerekkórusaival élhetett

át fellépéseiken. Csillogó gyermekszemekről, a közös éneklés örömről. Fontosnak tartaná, hogy az iskolákban többet énekeljenek, hiszen az együtténeklés finomabbá teszi a lelket „*felülemel bennünket a megszokott, sablonos életünkön, képes új dimenzióba helyezni...*” Szomorúan utalt arra, hogy „*ma már nem szeretnek és kevesen tudnak dalolni, ezzel az élet legszebb lehetőségétől lettek megfosztva az emberek, gyerekek, pedig a jó zene nem engedi, hogy szívünk megkérgesedjen. Az érzelmekkel telítődött ember tud teljesebb, harmonikusabb életet élni.*” Beszélt arról, hogy *Paulini Béla*, az országos „*Gyöngyösbokrétás*” mozgalom szervezője megjegyezte, hogy a matyóknak nemcsak a népviseletük, hanem a népdalok

55. A kövesdi határ felől Mezőkövesd

Parlando

1 A kö - ves - di ha - tár fe - lől,
2 Csil - lag ra - gyog kőr - nyes kő - rül.
3 A - hol az a csil - lag ra - gyog,
4 Ki - be ba - bám gyócs in - get mos.
5 Én is o - da va - ló va - gyok.
(lakodalmas szöveg)
6 Igyunk arra, aki búsul,
7 Kinek könnye földre csordul.
8 Földre csordul, patakot mos,
9 Kibe babám gyócs inget mos.

2. Búzával él a vadgalamb,
De szépen szól a nagy harang.
Engem szólít amint hallom,
Mert hazavár a galambom.

3. Igyunk arra, aki búsul,
Kinek könnye földre csordul.
Földre csordul, patakot mos,
Kibe babám gyócs inget mos.

előadása is kiemelkedően szép. E sorok írója elénekelt az „Intéző úr, ha kiáll a gang alá” kezdetű, elégedetlen summásokról szóló matyó népdalt, hogy annak szépségét és egyben a summáshelyzetet érzékeltesse. Kiss József elemezte „A kövesdi határ felől” kezdetű népdal gyönyörű természeti képét, és a hozzá méltó zenei aláfestést adó dallamot.

A matyó népviseletről, népművészetről korábban már részletes előadás hangzott el, ezért erre a Hungarikumra most külön nem tért kis Kiss József. Hangsúlyozta, hogy „*térjünk vissza gyökereinkhez, találjuk meg a matyó néphagyományokban rejlő értékeket. Legyünk büszkék elődeinkre, matyóságunkra*” – mi pedig a magyarságnak a szellemi világörökség részévé váló matyó kultúrájára.

Dr. Szedresi István

Sorki Dala Andor
Hit, kultúra, költészet

Számomra mindhárom fogalom egymásba ágyazottan léteznek. A hitről két költőóriás jut eszembe, akik kultikus lényegé emelték a költészetet. *Weöres Sándor* így vall: „*Az esemény jön és elsuhan/s az emlékezetnek száz ideje van*”. *Babits Mihály* ezt írja: „*A vers egy perc/a rím egy pillanat.*”

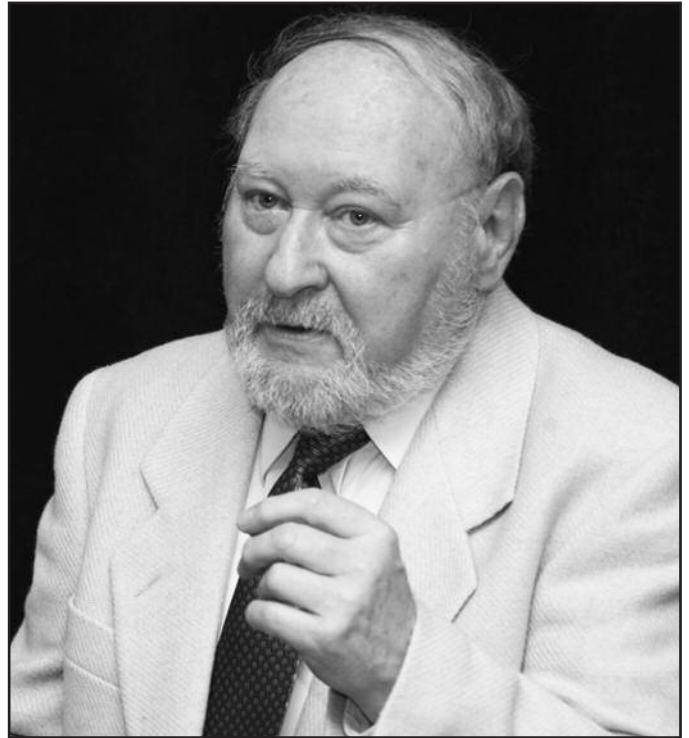
Mindkét idézet a költészet rejtelmes hitéből fakad. Mi a vers? – a genezist jelentő esemény, amelyet a lelkünkben átélünk? Vagy a felidézett katarzist hozó emlékezethez tartozik; a vízbe dobott kő körkörös emlékező hullámveréséhez? Milyen óriási feszültségek lappanganak itt az alkotó – hittel fogant – sorai és a műélvező kölcsönös vonzásában! Az azonosulás, és a mélyről fakadó emlékezés asszociatív hídjai építik rokonvilágunk elfogadását. Ez a szülő édesanya, és a megszülető kised kapcsolatahoz hasonlítható. Egymásra utaltságuk kötelékét az örökké megmaradó, máig teljesen fel nem derített lelki szimbiózis köldökzsinóra köti össze.

Mélyen átérezzük a harmadik magyar költőszeni, *József Attila* sorait is, amely az alkotói lét paradoxonjára utal: „*Amikor verset ír az ember/nem írni volna jó*”. Ez az örök hiányérzet a hűséggel – árvaság állapota; - amely alkotásra készlet. Vajon melyik ihletett perc a fogantatásé? Az idézett költők világa talán már benne létezett több évezredes kultúránkban. Vagy meglepnek bennünket; egy-egy verssor elvarázsoló kegyelmével, – a sorvégeken a rím sugalmazott pillanataival?

A magyar hitvilág történelmünkben a csak sejthető időbeli messzeségbe visz vissza bennünket. Ezek kifejezői az emberi szellem által létrehozott művészetek. „*A művészet az emberiség lelkiismerete.*” – vallhatjuk *Stendhal*al együtt.

Am egyetemes természettudatunk a kozmikus világ részévé avat bennünket. Ugyanúgy az anyaföldből hivatunk a létezésre, mint a fák, madarak, füvek, virágok... A boldog jelenlét lehet evilági küldetésünk, és vágyakozás az örök ragyogás felé; – a hit útjait bejárva. Ez a remény magyarságtudatom forrásából, szűkebb hazám: *Matyó föld* talajából eredt, élteti világképem fakoronáját. Hiszek a kultúra, a művészetek embert nemesítő hatásában; ettől élek, ebből táplálkozom.

Egyben tükör is, melyet a Teremtő elém tart. Ahol szembeülhetek életem tartalmával, értelmével. Feloldódhatok a közösség lelkében: igaz hazára lelve. Megtalálhatom önmagam a hit erejével, és magyar anyanyelvünk gondoskodásával.

Sorki Dala Andor

Szavak, szavak: édes szüléim!
Akik – kifejezni énem-létrehozatok.
Benneteket kereslek, s ha néha eltakar
homályos ösztön, – védtelen vagyok.

Vegyetek karjaitokba! Hiányzik fényetek; a nyelv,
– fülemben magyarul dúdol altatódalt a szél is –
és nagykorúvá érlelve lelkem – felemelt.

*Elhangzott 2013. április 10-én az Erzsébetvárosi
Közösségi Házban a költő szerzői estjén.*

Él hitében a nemzet

A **Költészet Napja** kapcsán *Sorki Dala Andor* költőt, képzőművészt és művésztanárt *Balázs Tibor*, az *Accordia Kiadó* igazgatója mutatta be. Versei *Fohász fényért*, majd *Gyónás teliholdnál* címmel láttak napvilágot. Most készülő harmadik kötete a *Hűséggel* címet viseli. Az ünnepi műsorban közreműködött *Baráth Zsófia* versmondó, *Görög Patrik* magánénekes és *Navratil Andrea* népdalénekes. (g)

Sorki Dala Andor

EMLÉKOLTÁR

Emelni köre követ, szóra szavakat.
Hóra épített, jégvárépítő gondolat.
De tüzet rakni a lemenő nap fényéből a földre,
máglyát szítani, azt jární körbe-körbe:
mely múltat igéző mámorában virraszt...

Pósfai János

Száz éve született Weöres Sándor

Az 1980-as években néha még ellátogatott szülőhelyére. Szombathelyen sok-sok barátja, még több tisztelője várta a neves költőt, aki ifjú korában beutazta a világot, szűkebb hazáját mégis mindig a legszebbnek látta, igaz otthonának tekintette. Szívesen tartózkodott Kőszegen, nyaranta Bozsokon töltött el néhány hetet feleségével, *Károlyi Amy*val. Újságíróként többször találkoztam velük, interjút készítettem a Mesterrel, akivel élete végéig tartott a szívélyes, szinte baráti ismeretség. A vasi írógárda mindig készen állt a fogadtatására. *Gazdag Erzsébet, Káldi János*, az irodalomtudós *Palkó István*, és sokan a jóval fiatalabb korosztályból is örömmel látták, tisztelték és felnéztek rá. Emlékszem, egy baráti társaságban fogadást kötöttünk, hogy abban az évben ő lesz az irodalmi Nobel-díj kiválasztottja.

A fogadást elvesztettük, Szombathely pedig akkoriban díszpolgárává választotta, s mind a mai napig büszke költőfiára.

Születésének századik évfordulója tiszteletére centenáriumi évet tartanak Szombathelyen. Rendezvények egész sorával emlékeznek. Az óvodákban, általános és középiskolákban szavalóversenyt rendeznek, irodalmi estéken szavalják a költő verseit. A megyeszékhely egyik legszebb parkjában sokan állnak meg az ülőszobra előtt, s főhajtással, egy-egy szál virággal tisztelegnek. A város pár éve épült pompás kőszínházát Weöres Sándorról nevezték el, s a centenárium éveiben az ő művei is gyakran szerepelnek a műsorán.

Weöres Sándor a XX. századi magyar irodalom egyik legjelentősebb képviselője. Lexikonok, irodalomtörténeti dokumentumok őrzik a „*legsokoldalúbb, ezer húron pengető*” költő munkásságát, életének fontosabb állomásait. Csodagyerek volt. Négyéves korában már verssorokat faragott, tizenöt évesen pedig egyetlen versének megjelenésével *Öreg* megismerte az országot, a kortársírók legnagyobbjai paroláztak vele. „*Amikor a Nyugatban először megjelent, még csodagyereknek számított*” – jegyezte fel róla a magyar irodalomtörténet írója. – „*Különleges képességei, formai virtuozitása, költői képességeinek tiszta rajza, gáncstalan kompozíciója és egyéniségének nyílt érdeklődése a világ iránt*” – ismert költővé avatták. Ettől kezdve jelentős irodalmi lapok, folyóiratok közölték írásait, huszonkét évesen Baumgartner-díjat kapott, s napvilágot látott első kötete, a *Hideg van*.

Irodalmi munkássága, műveinek elemzése itt, most aligha számbavehető. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy világnézete, filozófiai felfogása távol tartotta a mindenkori pártpolitikától, még az úgynevezett szocialista realista művészetet sem volt hajlandó elfogadni. Emiatt akadtak kellemetlenségei, amelyek befolyásolták sorsának alakulását. A hallgatás éveiben műfordításaival igazolta költői munkásságát. Az 1970-es évek után aztán enyhült körülötte a lég, versesköteteit sorra kiadták. Kossuth-díjat kapott és művészi rangjának megfelelő elismerésben részesült.

A költő egész munkássága során a teljességhez vezető utat kereste. Akkor is amikor „altatót, balladát, tragikomédiát, istenek harcát idéző drámai költeményt, absztrakt verset, bábjátékot” írt, vagy nem létező költőelődöt teremtett magának – állapította meg egy szombathelyi méltatója.

A teljességhez vezető utat végül is megtalálta, s elérte célját. Életében meghatározó szerepe volt családjának, szülőhelyének, az ifjú évek fontos szerepet játszottak a felívelésben.

Weöres Sándor 1913. június 23.-án született Szombathelyen. Édesanyja *Blaskovich Mária*, a hajdani pécsi táblabíró lánya négy nyelven olvasott és beszélt. Az ifjú gyermek igen korán tőle kapta a legmélyebb indítást: *Shakespeare, Goethe, Madách, Csokonai* műveit már hat-hét éves korában a kezébe adta. *Várkonyi Nándor Pergő* évek című írásában olvashatunk kettejük viszonyáról: „*Sanyi és édesanyja egymás szuggesziojában lelkileg állandóan egymás jelenlétében*” éltek, s a műveltség igénye átplántálódott a gyermekebe.

Apja, akit ugyancsak Sándornak hívtak, huszártiszt volt. Pécsen találkozott Blaskovich Máriával, s a házasságuk idején éppen katonatiszti mivolta miatt hol ide, hol oda vetette a sors. Am nem egészen véletlenül Csöngére vonult vissza 1920-ban. Csöngé az a kis Vas megyei falu, amelyről évtizedekkel később ilyen sorokat írt a költő: „*Csöngé az én falum, tele van a magyar, szorosabban véve pannóniai művészetnek, költészetnek az emlékeivel, a legelőjével.*” A szűkebb pátria, ám a Csöngéinél tágabb világ, Vas megye pedig így jelent meg az emlékezetében: „*Sűrítve és kicsiben majdnem az egész Európa benne megtalálható.*”

A költő gyerekkora szép és tündéri volt a Csöngéi házban. Károlyi Amy emlékezetében így él ez a ház: „*...négy szobás építmény volt, hosszú tornáccal, amiben az volt a legkedvesebb, hogy a tornácnak a felső ablakai sárga, piros és kék színűek voltak, így ha a nap rájuk sütött festőien sugároztak. A tornácról kilépett az ember egy rétre. Ami egyáltalán nem volt ápolat, angol pázsit. Vastag sima, rövid volt, rajta gyümölcsfák*” A későbbi barát, *Takáts Gyula* szerint: „*Weöresék háza Csöngén puritán egyszerű volt, de tágas. Az udvarházakra jellemző parkokat a munkát és a gazdálkodást tükrözte, a pázsit helyett, nagy és hosszú mezőgazdasági udvar...*”

„Itt cseperedett, serdült fel, vált érett gyermekké Weöres Sándor, aki nemcsak írt és a világ mentén elmélkedett, hanem dolgozott a határban, ahogy tudott, segített apja gazdagságában, borjút, tehenet, disznót őrzött, szőlőt fattyazott” – írta róla a *Jelenkorban Kenyeres Zoltán*.

Édesapja nem titkolt vágya volt, hogy fiából „*komoly tudományú gazdaembert*” nevel. Úgy gondolta talán, hogy a csöngéi birtok ezáltal felvirágoztatható. Weöresék családi környezete ugyanis – *Gál István* Weöres Sándor *Babits*hoz és *Kosztolányi*hoz írott leveleiről készült tanulmánya szerint – az első világháború után a Napóleon korabeli tönkrement magyar mezőgazdaság nívóját tükrözte. „Ahogy Berzsenyi 1200 holdas birtoka nem jövedelmezett annyit, hogy Bécsbe járhatott volna, úgy a terménygazdálkodás XX. századba átcsapott késedelmével forgalomból kieső Vas megye gazdája sem tudott annyit produkálni, hogy a család életét legalább a városi polgár színvonalán tartani tudta volna.”

A „dombon álló kis házban” saját lakrésze volt. A felröppenés belső tüze, az elvágyódás érzése mégis ki-kicsapott ebből az idilli hangulatból. Egy *Kosztolányi*nak címzett levél árulkodik erről: „*Falusi szűk körülmények között vagyok, társaságom nincs, semmi nincs körülöttem, ami a koromhoz illik...*” Egy időben úgy tűnt vonzódik a mechanikus szerkezetek iránt, bár meglehet, az is inkább egyfajta menekülés volt az elől hogy tehenet, disznót kelljen őriznie a mezőn.

Veres Gábor: Weöres Sándor ülőszobra Szombathelyen

Apja Szombathelyen a reáliskolába íratta. A költözés megváltás volt számára, olyan környezetbe, olyan emberek közé került, ahova mindig vágyott. „...Az volt a szerencsém, hogy tanáraimnál laktam többnyire, akiktől az iskolán kívül nagyon sokat tanultam, így *Gábor János* számtan tanáromtól és *Pável Ágostontól*, aki akkoriban a leánygimnázium tanára volt. Náluk laktam hosszabb ideig.” Szombathelyen kezdett el verseket írni felfedezői között emlegette Pávelt, *Kandeván Károlyt*, *Várady Imrét*, a későbbi Bolognai professzort, *Bata Gábor* újságíró, aki elküldte verseit a Pesti Hírlaphoz, ahol *Bónyi Adorján* terjedelmes cikket írt róla. „A Pesti Hírlapban megjelent egyik versem, az *Öregek-et* Kodály Zoltán feldolgozta kórusba, úgy, hogy akkor, mint tizenöt éves diák elég nagy feltűnést keltettem” – nyilatkozta egy interjúban *Tóbiás Áronnak*. Megismerkedett a vasi székhely tollforgató fiataljaival, akikkel vidám estéket töltött együtt a „*Pityer kocsmában*”. A könyvtárakban és más helyeken. Találkozott *Bárdosi Németh Jánossal*, a Faludi Ferenc Irodalmi Kör elnökével, aki az ifjú költőt is beválasztotta a társaságba. *Bárdosi Németh János* az *Utak és úti-társak* című könyvében örökítette meg a találkozást. „Weöres Sándort tizenöt éves korában ismertem meg. Akkor a szombathelyi reáliskola tanulója volt. *Pável Ágoston* kedves tanára, és akkori szállásadója hozott össze velem. A kultúregyesület könyvtárában, egy estebe hajló délutánon találkoztunk. Édesanyjával jött. Vékony, inkább véznácska fiú volt, arcából /kerek, telt arc/ a szemét és a homlokát láttam rendkívülinek. Hangja vékony /akárcsak *Móricz Zsigmondé*/, de dalamos, éneklő, mintha valami furcsa hangsúllyal verseket mondana. /Ezt a hangütést aztán később versmondásaiban is nemcsak füllel, lélekkel is mindig örömmel hallottam./ Már ismertem verseit, melyek akkor is olyan meglepően érettek és újak voltak, akárcsak a mai versei. Lenyűgöző volt a

tudása is. Nem csupán a sokféle műfaj változatát hordta kisujjában, de világszerte mai távlatait is. A latin, a görög irodalom mellett, a kelet világát is magába fogadta.”

Weöres Sándor életének csaknem a felét – kisebb nagyobb megszakításokkal – a bölcsőhelyen, Vas megyében töltötte. Tartózkodási helyei közül kétségtelen, Csöngé volt a meghatározó. Középiskolás és egyetemista korában is a nyarak ide hozták vissza. Világjáró körútra is ebből a kis faluból indult el, amikor huszonöt évesen megkapta a Baumgartner-díjat. A szombathelyi évek ugyancsak fontosak a felröppenés emlékei között. Itt élt, amikor első irodalmi sikerei megnyitották számára a legfontosabb irodalmi lapok hasábjait.

Ha túlságosan hosszú ideig nem is, de többször tartózkodott Weöres Sándor Kőszegen, ahol nagybátyja lakott. „Most Kőszegen ütöm agyon a napokat és itt a kirándulásoktól eltekintve, egész nap *Arany János* műveit bújom” – írta Kosztolányinak, tudósítva arról a „korszakalkotó” tervéről, hogy „kifejti magát abból a selyem-hálóból, amiben vergődik a mai irodalom”. Lehet, hogy reklámverseket fog írni... Lehet, hogy újságíróskodni fog... Vagy egyetemet végezni... esetleg unitárius papnak tanul – tette hozzá.

Ezek még mindig az ifjúkori lobogások. Később már Pécsről küldte leveleit Szombathelyre, Csöngére, Budapestre barátainak. Egyetemistaként hamar bekapcsolódott a mediterrán éghajlatú dél-dunántúli város irodalmi vérkeringésébe, újabb barátokra talált. „Az itteni írók közül *Kocsis Lászlót*, *Várkonyi Nándort*, *Surányi Miklóst*, *Lovász Pált*, *Sásdi Sándort* ismerem és egyik-másikkal gyakrabban is összejövök” – szállt az üzenet Szombathelyre, hírül adva egyúttal, hogy *Őrtorony* címmel szépirodalmi folyóirat indítását tervezik a dunántúli írók összegyűjtésére. A főszerkesztő Várkonyi Nándor, a szerkesztő Weöres Sándor lesz.

Mintegy harminc évet élt Csöngén, illetve a bölcsőhelyén. Házasságkötése után, 1947-ben a fővárosba költözött, és élete végéig ott élt. A szűkebb pátriától azonban soha nem szakadt el. Mint ahogy a bevezetőben írtam, gyakran és szívesen látogatott el oda, ahonnan indult. Csöngére tért vissza 1937 márciusában keleti útjáról. „Még a színek is mások arafelé, szinte bántóan élesek; a csillagok fényesebben, a nap-pali ég zöldesbe játszó. Beszéltem sok náció gazdagjaival, szegényeivel, voltam arab és maláj moséban, indiai brahman és ceyloni és kínai buddhista templomban. Láttam Manilában a kultúra nélküli túlméretezett civilizációt; egészséges világ ez, a cselekvő embereké.”

Európában túlsúlyban van a gondolkozás, töprengés, filozófia... Voltam négy napig Sanghajban, itt az egész emberiség tanulmányozható” – írta Kosztolányinak. Aztán később csaknem egy évet töltött Olaszországban, sok közeli és távoli földet bejárt, többek között Amerikát is. Legszebbnek mégis a hazai tájat érezte. *Reismann Jánossal* gyönyörű képeskönyvet állítottak össze. Ebben büszkén írta Szombathelyről: „Barokk háza sora számos, /Kis kápolnák tornya jámbor;/ Itt született Reismann János, /Valamint én Weöres Sándor.”

Egy kirándulás alkalmával Bozsokon sétáltunk. Betévedtünk *Molnár Kálmánék* portájára. Károlyi Amynak és Weöres Sándornak igen csak megtetszett a kapujuk, ezt akarták újra látni... Mariska néni, a gazda felesége, zavarában kezét akart csókolni vendégének, mikor megtudta, hogy ő Weöres Sándor. Beszaladt a házba, kis idő múlva megjelent. Az imakönyvét hozta, hogy abba írjon emléksorokat a költő.

Munkásságát a magyar irodalomban a legfényesebb lapok őrzik. Versei – köztük a gyermekeknek írt fülbemászó dallamok –, vagy a Magvető Kiadó által évente megjelentetett *Szép versek* sorozat Weöres-darabjai, világra szólóak, örök érvényűek. Jelen írásomhoz az 1978-as válogatásból vettem az alábbi költeményt, mely „rímel” a felröppenés emlékeivel.

Weöres Sándor

GYEREKKOR

Gyerekkoromban réges-régen
fenn ültem én is a szekéren.
Gabonát vittünk a malomba,
vagy burgonyát, répát halomba.
Mindig közelbe, mindig lassan,
s ömlött az idő számolatlan.
Mert oly lassacskán folyt az élet,
a közelség is messzeség lett.
Közöttük utak sokasága
ágazott szerte a világba.
Elálmodozva mindent láttam
a nem-látványos pusztaságban.
Hol az ég-kékre felhő omlott,
láttam a sziklás tengerpartot.
Hol szél borzolt bozótba, sásba,
itt a nagyváros morajlása.
A kordét csikók röpítették,
ez volt a szédítő sebesség.
Mit ott átéltem, ahhoz mérten
most minden élmény törpe nékem.

DSIDA JENŐ EMLÉKÉNEK

Oly szomorú, ha nemes fát tép ki a szél gyökerestől.
Fájdalmas, ha a mű csonka lesz, abbamarad.
Csonkán is rege-kincs a Tiéd – de kívánhat a lélek
porba-lökött hontól üdvöt a tiszta dalért?
Hogyha ez ör-népben van erő még, óvni a kincset,
Téged, Széphangú! nem feled el sohasem.

A világjáró geográfus

Saját bevallása szerint **Balázs Dénes** már gyerekkorában expedíciót szervezett az országhatár megismerésére. Később biciklitúrákkal teljesítette gyermekkori álmait, majd egyszemélyes utakon felkereste édesapja szülőházáját, Erdélyt. Budapesti munkahelyén bekapcsolódott az akkor Kinizsi Sportkör néven ismert természetjáró egyesület munkájába, és barlangkutató csoportot szervezett. Túravezető és barlangfeltáró tevékenysége mellett tudományos munkát is végzett, karsztjelenségeket vizsgált, majd vezetője volt az Aggtelek közelében felfedezett Szabadság-cseppkőbarlangnak.

Dr. Balázs Dénes életútját folyóiratunk ez évi első számában olvashattuk. A kiváló geográfus az Antarktisz kivételével valamennyi földrészre eljutott, százharminc országban végzett értékes geológiai és néprajzi kutatásokat.

Balázs Dénesre több mint ötven év távlatából tekintek vissza, aki akkor még csupán túravezető és „barlangos” volt. Most nem a Föld, hanem az idő mélységébe szálljunk le, amikor még fiatalok voltunk, és szerény személyem is túra, és barlangos társa volt a sokak által tisztelt Dénesnek.

A kiadványt Balázs Dénes 1960-ban szerkesztette

A hetvenes évek elején találkoztam vele utoljára, majd 1994-ben – a temetésén. A szertartást követően ellátogattam a Magyar Földrajzi Múzeumba, és megcsodáltam az igényes, gazdag kiállítást. Miközben jártam a termeket, nézelődtem, olvastam a poszttereket, megfogalmazódott agyamban a felismerés: ennek a látványos, szép múzeumnak a megalapításával, felszerelésével, és berendezésével tette fel igazán a világjáró életművére a koronát.

Szentiday Klára Mária

Dévay Attila
Szolgálatként alkotott

Ozsvári Csaba ötvösművész, rövid földi életével, művészetével azok közé tartozott, akik képesek meghallani, észrevenni, elfogadni és teljesíteni az ember személyre szóló küldetését.

Isten Igéjének megformálása prófétai misszió volt számára. Minden erejével, tehetségével, hitével, lovagi erényekkel szerette és védte Krisztus egyházát. Ihletett munkái természetes módon a művészi és szellemi kvalitás, a hit, és szeretet egységében születtek, ami csak a kiválasztott ember különleges képessége, adottsága által válhat az evangelizáció részévé. Tehetségét égi adománynak tekintette, feltétel nélküli Isten szeretetben, szolgálatként alkotott.

Nem politizált, de műveivel szemben állt azzal a szellemi áradattal, ami megpróbál minden valóságos értéket, hagyományt bírálni, kétségbe vonni, felülírni, összezavarni, és aminek következményeit látnunk, súlyos terheit viselnünk kell. Tudta, hogy a ma emberének csak akkor tudunk példát mutatni, ha magunk is példaképpé válunk.

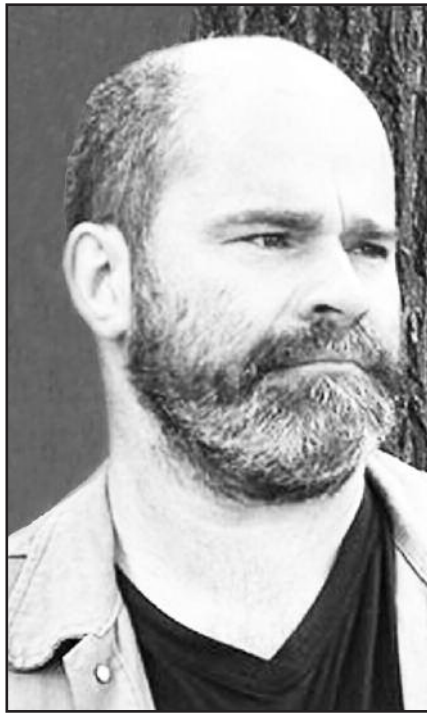
Nemeskürty István a következőképp méltatta: „Amikor Ozsvári Csaba, a liturgikus ötvösségnek ezt a küldetéses útját választotta: a szó jelképes és tényleges értelmében is közelebb segíti az embert, a hívőt Istenhez.”

Műveinek sugárzása, hitelessége abból is fakad, hogy tiszta lélekből származnak, csendben, elmélyültségben, kegyelmi állapotban születtek. Azoknak a középkori művészeknek az útját követte, akik szerényen és alázatosan rendelték alá magukat alkotásuk céljának, az Isten iránt való odaadás kifejezésének.

Élete során a művekhez illő, sajátos stílust fejlesztett ki, amelynek gazdag és jellegzetes formavilága az ősi magyar ötvösművészet jegyeit viseli magán. Az egyetemes kereszténység értékeinek megfogalmazásával, az ősi magyar motívumok, és díszítések felhasználásával hirdette Isten dicsőségét, a kereszténység és a magyarság összetartozását.

„Magyarországon élek, magyarként gondolkodom, magyar az anyanyelvem. Munkáimon keresztül is magyarul szólok.” – vallotta egyik riportjában.

Művészetét országhatáron kívül is nagyra becsülték, világszerte számos

1963 – 2009

templomban őrzik, használják alkotásait. Művei a Vatikánba is eljutottak. *II. János Pál pápa* 1991-ben, első magyarországi látogatásakor azt a misekönyvet használta, amelynek dombor-

Szent Kereszt ereklyetartó

művekkel díszített borítóját ő készítette.

Megtiszteltetés volt a magyarok számára hogy 2010-ben a boldog II. János Pál számára készített misekönyvet mutatta fel a világnak *Őszentsége, XVI. Benedek pápa*, a nagypénteki Colosseumnál tartott Via Crucis szertartáson.

Alkotómunkájáról így nyilatkozott: „A szent művészet átlát innen a másik oldalra, és tud is vallani róla. Rendelgetése nem pusztán az, hogy gondolatokat közöljön, felkeltse egyéni áhitatunkat, segítsen az imádságban, és vallásszösségünket díszítse, hanem hogy egész emberi mivoltunkat megrázó hatást keltve művelje a lelket, képessé tegyen a szenvedélyes életre, a jóra, a szépre és az igazra, és felkészítsen a halálra, az Istennel való örök találkozásra.”

Ozsvári Csaba tagja volt a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrendnek, melyet a pápa hivatalosan 1122-ben ismert el. (A 2004-es adatok szerint a rendnek hazánkban mintegy hatvan tagja van.)

Az óbudavári Schönstatt-kápolna mellett felesége és barátai körében hunyt el. Életének egyik legszebb pillanatában hű szolgálóját 46 évesen, váratlanul szólította magához az Isten. Öt gyermekét nevelő családapa volt. Temetésekor az egyik atya így búcsúzott tőle:

„Félbeszakadt munkákkal, de teljessé tett étellel állhatsz Isten elé.”

Halálával értékes, követendő szellemi örökséget, az egyszeri és megismételhetetlen hagyaték ápolásának felelősségét hagyta ránk. Sírfeliratán ez áll: *Dilexit Ecclesiam! - Szerette az egyházat.*

Életműve immár, az egyetemes és a magyar keresztény művészet része.

Elhangzott 2013. március 23-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség-díj átadásán.

„Isten közel van hozzád, veled van, benned van. A szentlélek lakozik bennünk, a jó és rossz cselekedeteinek állandó tanúja, és ahogy mi viselkedünk vele szemben, úgy viselkedik velünk szemben ő. Az ember nem lehet meg jó Isten nélkül.” Cicero

„Ha az ember felismeri és érzi lelkében az Istent, akkor felismeri és érzi a világ minden emberével való közösséget is.” Tolsztoj

Salamon Nándor

Érdekes vasi tárlatok

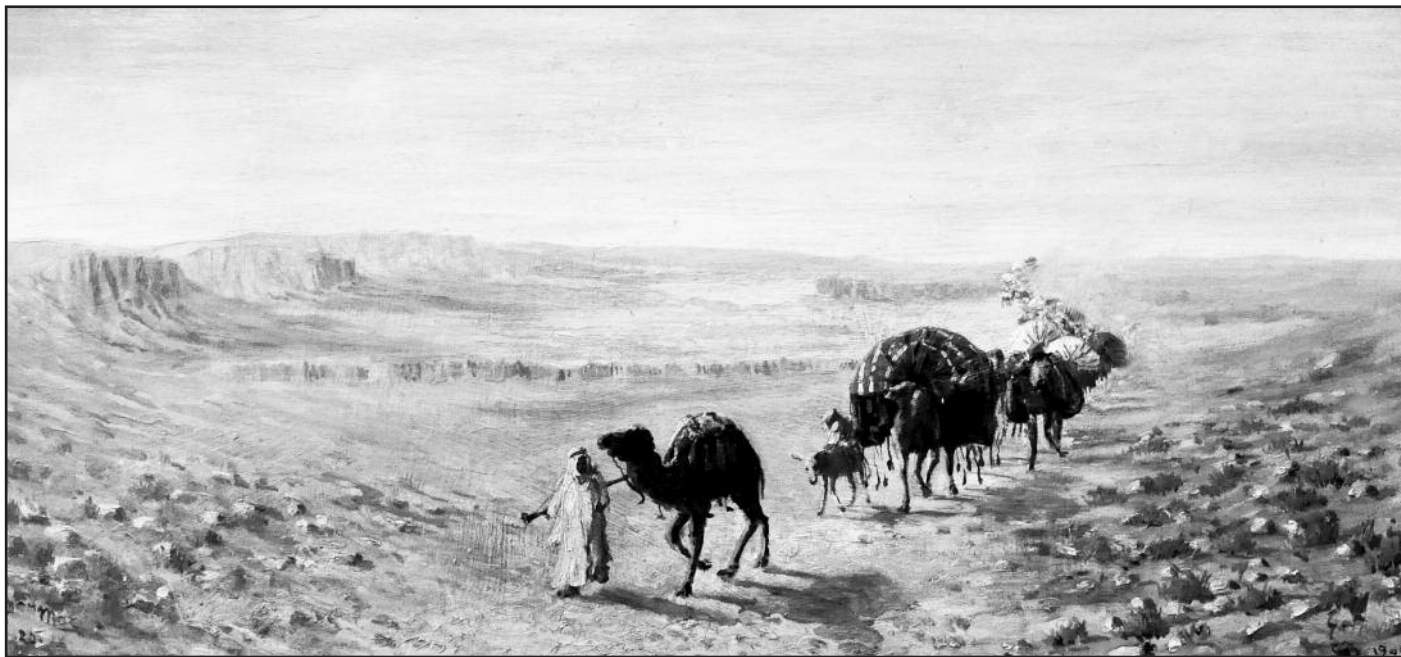
Ezúttal okom van az optimizmusra. Új kezdeményezésről adhatok hírt, érdekes kiállításokat láttam, úgy, hogy át sem kellett lépnem a megyehatárt.

Szombathely nyugati városrésze – Herény – közösségteremtő kultúrmunkásai új és új ötletekkel hívják fel a publikum figyelmét. Évek óta megszervezik a tavaszi „Herényi virágút” vásárt. Felújították a *Herényiek Házát*. Nagy érdeklődés kísérte „Herényi érték” című hagyományfeltáró kiállításukat.

formáját, hogy avatott mesterként, hitelesen tudjon képet alkotni a herényi tájról, emberekről. Utca- és életképei nem derűsek, a tompított színek vidékies melankóliát árasztanak. Nem így a rokon **Mészáros Szabolcs** friss zöldekben, kékekben tobzódó tájképei, melyek a fiatalos életörömmel, olykor szertelenségnek adnak utat.

Érett ábrázolásmódjával tűnt föl **Ferkovics József**. **Masszi Ferenc** képeinek témáját ugyancsak a falu valósága kínálta. Kiforrott portréfestői erényeket bizonyítanak **Novotny József** arcmasái.

A herényi művészek első tárlata olyan értékeket hozott felszínre, amelyek a kezdeményezés folytatására buzdítanak. Ezt jelzi a közönség nagy érdeklődése is.

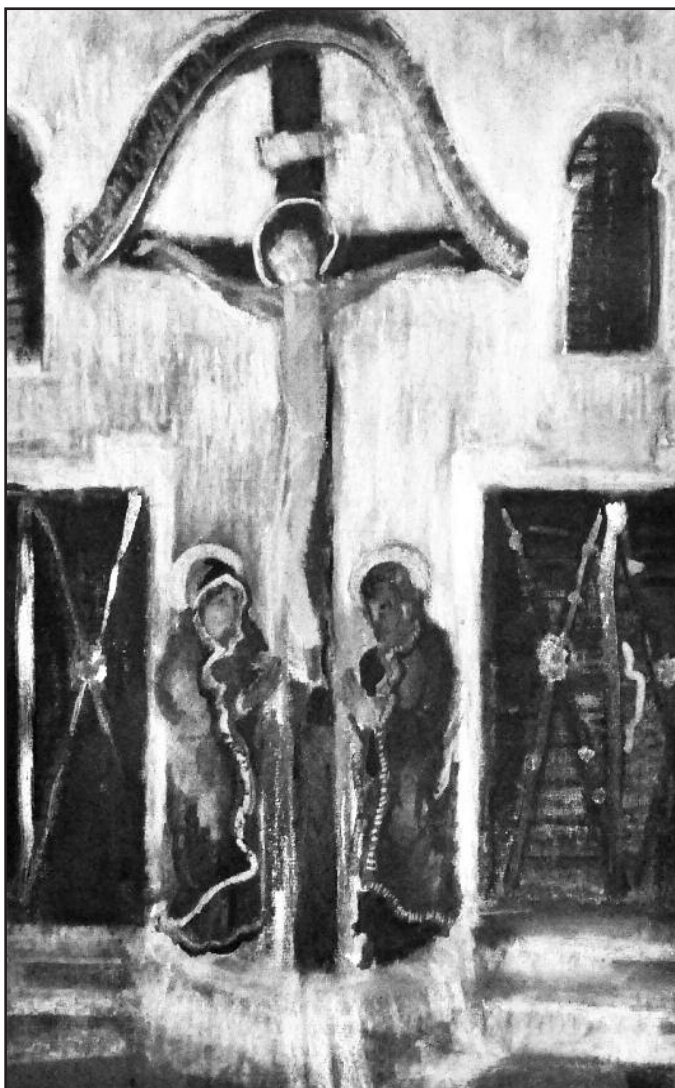
Gothard István: *A sivatag hajója*

Kutatómunkájuk világossá tette, hogy a hajdani városközeli faluban az elmúlt száz évben – nincs ez másként napjainkban sem! – számos hivatásos és amatőr képzőművész élt és alkotott, vagy innét indult pályája. Az „alapvetők” között említendő **Gothard István**, aki nyugati orvosi tanulmányai mellett, komoly festészeti stúdiumokat is végzett párizsi szabadiskolákban. Járt a Képzőművészeti Főiskolára *Deák-Ébner Lajos*hoz és festett Kecskeméten *Iványi-Grünwald Béla* mellett. Az orvosi praxist gyakorolva, nagy utazásokat tett Észak-Afrikában. Kiállított képei közül *A sivatag hajója*, egzotikus témája révén váltott ki érdeklődést. Amúgy főként tájakat festett. Példája nem egy kezdő művészre hatott inspiráló erővel. Képzőművészeti Főiskolát végzett **Radnainé Bauer Erzsébet** is. Kitűnő akvarelista és illusztrátor volt, aki a háború után üldözött férjét követte, és Clevelandben hunyt el. Emigrációba kényszerült **Faller László** is, aki a düsseldorfi akadémián diplomázott. Elvont festéssel, grafikával foglalkozott. A következő generációból **Mészáros József** tűnt ki. Sokáig meghatározó alakja volt a vasi művészeti életnek. *Bernáth Aurél* növendékeként végezte a főiskolát. Hazatért szülőhelyére, vállalta környezete élet-

A tavaly körünkől eltávozott **Várnai Valéria** neve nem ismeretlen lapunk olvasói előtt. Többször megemlékeztünk egy-egy kiállításáról. Részletesen foglalkoztunk pályájával 70. jubileumi tárlatáról szólva. Esztendő sem telt el, máris emlékkiállításáról adhatok hírt. A *Vitalitás Galéria* gyűjtötte össze néhány ismert és ritkábban látott alkotását. Tíz évig volt a galériát működtető Vitalitás Savariae Művészeti Alapítvány kuratóriumának elnöke, kiállításainak szervezője. E méretükben szerény, de átgondolt koncepció szerint rendezett bemutatók szervesen beépültek Szombathely kulturális életébe és kevésbé preferált műfajoknak – fotó, építészet – is teret biztosítottak.

Várnai Valéria – kenyerét ugyan a rideg számok világában kereste! – elsősorban, mint érzékeny lelkű alkotó hagyott maradandó nyomot Nyugat-Dunántúl művészetében. Valójában önképzés útján érte el a „hivatásos” rangot, amelyhez alapokat a Derkovits Körben és a Vasi Műhelyben szerzett. Festett olajjal is, de igazában a pasztellt használta, magabiztosan kiaknázva az anyagban rejlő kifejezési lehetőségeket. Választott életformája behatárolta témaválasztását. Az ott, a szülői ház, kert, csendet, nyugalmat biztosító

Várnai Valéria: Golgota

zugaiból ritkán lépett tágabb terekbe. Egy-egy jellegzetes ház, kisvárosi utcácska, kőkerítés, rácsos kapu, a hit áhítatát sugárzó templom, az elmúlásra figyelmeztető kerített temető vagy éppen útszéli pléhkrisztus jelezte, hogy a látszat ellenére, benne élt a kor valóságában. Portréi, apró figurái, a karácsonyfa köré gyűlt család, arról tanúskodik, hogy együttérzéssel szemlélték az emberek mindennapi életét, örömeit, gondjait.

A kiállítás képei festészetének két arcát villantották föl. Mozgalmas életképei a naiv festészethez való vonzódását bizonyították. Néhány, álomszerű, atmoszférát teremtő pasztellje pedig a műfaj legjobbjával való összevetésben kiállja a minőség próbáját. Művészete nem követ fejlődésívet. Egyszerűen „van”, egyenletes színvonalon létezik. Ezt igazolják mindig figyelmet keltő hazai és külföldi kiállításai, különféle seregszemléken (Dunántúli Tárlat, Pannónia Biennálé) díjakat elnyert alkotásai. Műveit féltőn őrzik tulajdonosaik, a közületek és közgyűjtemények. Aurát teremtő, lélekcsitító kisugárzásuk erős, nem hagyják érintetlen a mégoly köszívű, kevésbé érzékeny lelket sem.

A Szombathelyi Képtárban régen esedékes gyűjteményes kiállítást tekintettek meg a textil szerelmesei.

Pérel Zsuzsa országot-világot járó művei teljes pompájukban tértek meg oda, ahol alkotójuk, szinte pályakezdőként nyert díjával aratta első jelentős sikerét.

A Pérel család „művész” vonala – nagyapja a pápai születésű, nemzetközileg elismert grafikus, *Pérel Imre!* – benne ütközött ki újra. Az Iparművészeti Főiskolán gobelinművész diplomát szerzett. Szombathelyi első sikerét „szentségtörőnek tűnő művel”, *Régiség* című alkotásával aratta (Ma is kiállítási darab!). A varrás és gobelin kombinációjával készült hagyományos falkép váratlan diadala feltűnést keltett, mert az akkor „lázaadó” tértexilesek körében született. A díj egy csapásra a szakmai érdeklődés középpontjába sodorta a fiatal művészt. Művei helyet kaptak a londoni, lipcei magyar kiállítások anyagában és a Textilgrafika Nemzeti Galériában rendezett bemutatóján. 1980-ban a textilbiennálé fődíja fémjelezte útválasztása helyességét, amelyet az évtized múltán elnyert nívódíj, a Munkácsy díj, az érdemes és kiváló művész cím igazolt vissza.

Pérel Zsuzsa indulásának szakmai közegét az „újtextil” kezdeményezői, a változás nagy kritikusi támogatottságot élvező „élharcosai” alkották. Ő sem zárkózott el a tér felé nyitó törekvésektől. Kísérletezett a vívmányok hasznosításával (*Amnézia, Faliszék*), de azok nem térítették el művészi eszményeitől. Törtelen hittel képviseli a falkárpit szövés hagyományait. A tértexil „aranykorának” alkonyán bebizonyosodott, hogy ő műhelyében látványos kilengések nélkül, hűségesen őrzi a folytonosságot. Közben szüntelen megújítja magát, meglepő kompozíciói szélesre tárják a kaput az anyag szépségének, tulajdonságainak érvényesülése előtt. Ami azonban ennél is fontosabb: olyan tartalmaknak ad formát, amelyek a természet, az emberi lét néha bensőséges, máskor égető kérdéseire keresik a választ. Több évtizedes munkássága támasztja alá *Frank János* hajdani véleményét: „ő ültette vissza trónjára” a gobelint, amelynek „uralma” azóta is változatlanul törtelen.

Témavilágát bizonyos archaizmus jellemzi. Mintegy „szemléltart” az elődök barna, szürke emlékképekbe rögzült élete fölött. A kör bővülését jelenti a szakrális tartalom beemelése műveibe. Angyalok, madonnák, bibliai jelenetek, égi és földi jelenségek jelzik érdeklődésének irányait. Kezdetben inkább az elbeszélő jelleg dominált változatos méretű alkotásain, monumentális kárpitjain inkább a jelképteremtő szándék érhető tetten.

Eszköze a saját kezűleg szőtt gobelin, de a színes fonalak mellett használ idegen anyagokat is. Kombinációi áthidalják a valóságtól a lélekig nyújtózó távlatokat.

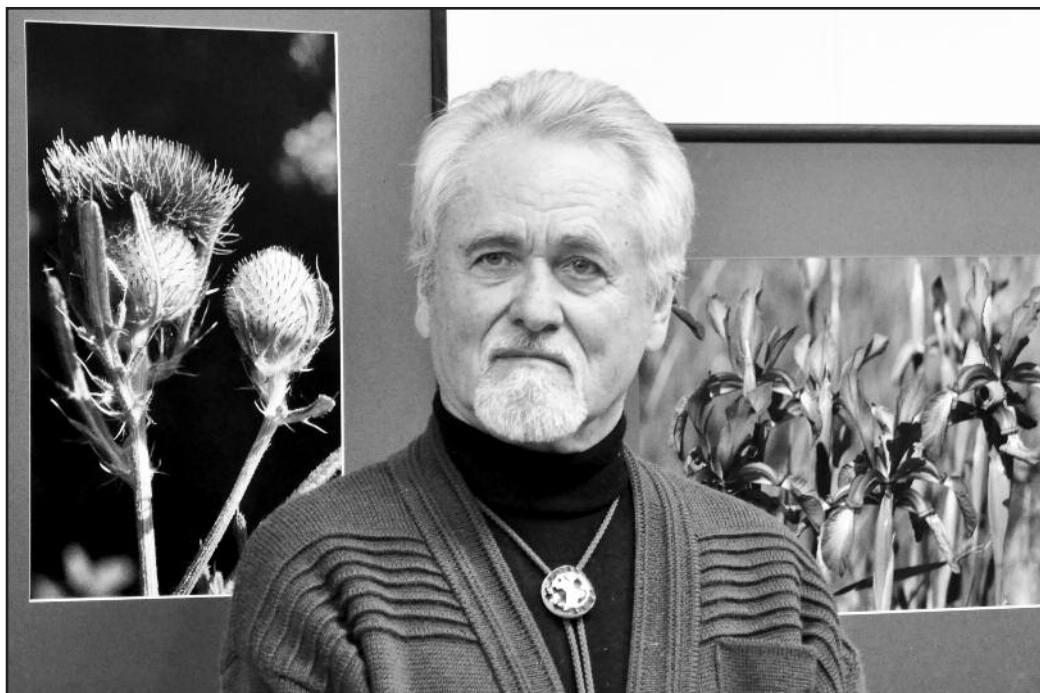
A kiállítás minden darabja hozzájárult a „textilművészet nagyasszonya” szellemi és vizuális atmoszférát teremtő tárlatához. A *Himnusz* (1996), a *Tájkép*, a *XX. század vége* (1990) és a legújabb remeklás, az *Illuminatio* (1912-1913) emlékét sokáig őrizzük. A megnyitó felért egy lelket megemelő különös szeansz élményével.

A 2011-ben nyílt *Répcse Galéria* működésének újabb periódusában is – túl a századik kiállításon – következetesen érvényesíti a minőség igényességét. A folyamatosság koncepcióját, változatlanágát bizonyítja a három újabb tavaszi kiállítás is.

Pérel Zsuzsa: *Illuminatio*

Dr. Alexay Zoltán természetfotós a változatosság jegyében mutatkozott be. A meghatározás mögött a biológia tanár, a tudós kutató, és a magas fokon teljesítő

Dr. Alexay Zoltán

fotóművész hármas hivatásának élő ember rejtőzik. A 76 éves alkotó 76. kiállítására tájképeiből, állat és növényfelvételeiből mutatott be néhány sorozatot. Fotói a szakmai tisztességen túl megérdemlik a műalkotás jelzőt.

Manapság mindenki „fényképez”, gyakran semmitmondó, digitális „csattogtatással” manipulál. Alexay módszere ettől távol áll. A hitelességre épít. Előkészület, megfigyelés, olykor végtelen türelem eredménye egy-egy bravúros képe. Tudatosan kerül a megszozott, közhelyes ábrázolást, a visszahozhatatlan pillanat megragadására törekszik. Nagyfokú kreativitás jellemzi. Olyan „semiségekből” tud képet „varázsolni”, mint a fűszál hegyére települt harmatcsepp, a szemből ábrázolt, imádkozó sáska portréja vagy a fiókáját etető seregély, a kecskebéka árnyéka.

Alexay munkásságának „terepe” a Szigetköz, tájképi szépségeivel, hangulataival, élővilágával, lakóival. Rajongásának bizonyítékai írást és képet tartalmazó albumai. Kiállításokon aratott sikereihez két szakmai életmű díj, és aranydiploma járult. Elismerésre méltóak tudományos munkái, közéleti szerepvállalásai.

A Galéria programjának szerves részét képezik az emlékkiállítások. Áprilisban **Xantus Gyula** (1919-1993) festményeit mutatták be. A kis „minta” – 18 kép! – gazdag életmű sajátos világába engedett bepillantást.

Xantus Gyula – főiskolai mestere *Szőnyi István* volt! – népszerű, termékeny festő, jeles főiskolai tanár és közéleti alakja volt kora szellemi életének (Egyesületünk alelnökeként is tevékenykedett!). Életművének jelentős részét – mely teljes keresztmetszetét adja festészetének – 1981-ben a győri Xántus János Múzeumnak ajándékozta. A vázlattól a befejezett táblaképekig, alkotói módszerének minden fázisa tanulmányozható. Témáit az ókori élet és a mitológia, az átértelmezett népművészet forrásaiból merítette. Műveiben felismerhető a hagyományok és a korszerű szemlélet társításá-

nak igénye, amely a kompozíció felépítésében jut érvényre. Alapos felkészültség birtokában valóságos „örömfestészetet írt”. Képeiből nem hiányzik a találékonyság, a változatosság, a játék, sziporka és a harmónia. Sőt! A jelképtermelő szándék sem.

A „csak” ízelítőt nyújtható tárlatot *Almási Tibor* művészettörténész válogatta, s a közben nevet (is!) változtató Rómer Flóris Művészeti és Történelmi Múzeum kölcsönözte.

A **Szalay Lajos** (1919-1995) rajzaiból összeállított kamara-kiállítás ugyancsak az emlékezés jegyében született. A Kossuth-díjas, Kiváló művész 1988-ban

Xantus Gyula: Tisztelet Bartóknak

Szalay Lajos grafikája

hazatérve –1946-tól Párizsban, Argentínában, majd az USA-ban élt – szülőhazájának ajándékozta 450 rajzát. A múzeumok közötti „osztásból” a Szombathelyi Képtár 18 lappal részesült. Ezt a kis kollekciót láthatta most az érdeklődő, tárlatlátogató közönség.

Az eredeti grafikák – csepp a tengerből! – csupán az érdeklődés felkeltését szolgálhatták, mégis élményeket nyújtottak az egyéniség csillogó jeleit tükröző, töretlen ívelésű életműből. Elegendőnek bizonyultak annak igazolására, hogy Szalay Lajos a XX. század meghatározó rangú rajzművésze volt. Fő művét – *Genezissorozatát* – az Egyesült Államokban jelentette meg. Legismertebb illusztrációit az *Ómagyar Mária-siralomhoz*, *Shakespeare*, *Babits Mihály*, és *József Attila* műveire készítette. A szabadon futó, kifejező erővel felruházott, ceruzával és tollal meghúzott, alig tétovázó vonal mestere, aki annak ellenére, hogy lemondott a térről, a tónussal kiemelt test ábrázolásáról, képes volt a világ, benne az ember teljességét megörökíteni.

A szövegek közötti fotókat Garas Kálmán készítette.

Ex libris kiállítás

Különleges évfordulót ünnepel a kőbányai Szabó Ervin Könyvtár ARTOTÉKA Galéria (X. Szent László tér 7-14). 110 évvel ezelőtt, 1903-ban nyílt meg az első magyar ex libris kiállítás Budapesten, az Iparművészeti Múzeumban. A jubileum alkalmából a *Kisgrafika Barátok Köre* gyűjteményéből 105 alkotó könyvjegyeiből válogatás látható. Az apró grafikák segítségével megismerhetjük a kor kiváló személyiségeit, ízlésvilágát, stílusait. Az ex libris (szó szerinti jelentése: könyveiből) könyvjegyet jelent, és a könyv kötéstartólapjának belső oldalára ragasztják azzal a céllal, hogy hovatartozását dokumentálja. A rajz a tulajdonos egyéniségére, érdeklődési körére is utal.

A kiállítást június 21-én 17 órakor *Ürmös Péter* grafikusművész, szakíró nyitja meg. A húsz tablón felsorakoztatott alkotások augusztus 31-ig izgalmas csemegézést kínálnak az igényes érdeklődőknek.

Kőhegyi Gyula

Bognár Anna

Leopardi, Carducci, Babits

Tanulmányomban Giacomo Leopardi A Silvia, és Giosue Carducci Dinanzi alle terme di Caracalla című verseinek magyar fordítását vizsgálom. A műfordító, az olasz–magyar fordítástörténetben az Isteni Színháték magyarításával oly jelentékeny művészi munkát végző Babits Mihály.

Leopardi: Szilviához. Emlékképek szövedéke teremti meg ennek a páratlanul költői versnek a szerkezeti-tartalmi vázát. Hosszú, kifejtett kérdéssel indítja versét a költő, az elhunyt kedves fiatalságát idézi, a „halandó időket” (~tempo della tua vita mortale), a szép ifjúságot. Szilvia korai halálát siratja Leopardi, s vele együtt saját, szomorú életét. Babits fordítása ihletett, átélt, a vers hangulatát tökéletesen visszaadja, a formát s a tartalmat illetően precíz, pontos.

A kérdést tartalmazó felütés után a lányt fiatalsága teljében ábrázolja a költő; Babits hűen tükrözi az emlékképekben élő lány leírását. A sors, a földi élet hazug, a Természet megcsalja az embert, boldogságot ígér, de gyötrelmeket ad csupán. Leopardi lemondó hangvételét, kiábrándultságát, pesszimizmusát tükrözi a vers; akár ars poetikus, létészegző műnek is nevezhetném, hiszen a Leopardi lírájára oly jellemző jegyek és tartalmi elemek itt mind fellelhetők.

Giosue Carducci: Dinanzi alle terme di Caracalla. A vers fordításáról szólva fontos Babits Pávatollak című kötetének előszava. Ebben a karsú műfordításkötetben a különböző alkotások műfaji, tematikus (forrás)nyelvi vagy időbeli megkötés nélkül jelennek meg. Költői-fordítói szárnypróbálgatás, hangkeresés, izgalmas utazás a költészet birodalmában. A költő a keletkezéséről a kötet előszavában így vall: „Pávatollakkal ékeskedem... Ez a legujabb verseskötet: csupa idegen vers. Mégis az én kötetem ez így együtt: Babits-könyv, semmi más[...] ezeket a verseket magamnak csináltam. Tanultam rajtuk. Próbálgattam: ez a hang, az a hang hogy hangzik magyarul? Milyen lenne magyarul egy ilyen vers? A magyar vers volt a fontos, nem az angol, vagy francia. Az én versem volt fontos, nem az »idegen költőé«. Sokszor megváltoztattam a szöveget, egyszerűen azért, mert valami nekem – a magyarban – máshogy jobban tetszett. Tudatos félreértések vannak a versekben...Máskülömben is: sokszor fog az olvasó ráismerni egy-egy szóra, egy-egy fordulatra, mely a magam verseiből lopózott be ide; vagy itt jelent meg először (próbálgatva az effektust), hogy aztán egy valóságos Babits-versben nyerjen végső helyet. Egy költői vázlatkönyv ez a könyv, stíltanulmányaim gyűjteménye. Sokszor egészen mindegy volt, hogy miből tanultam: véletlenség vagy divat adta kezembe a poétákat – s kérem az olvasót, ne keresse itt izlésem történetét...”

Fordításelméleti, komparatiztikai vizsgálatok során óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy az előszó, a költői intenció ismeretében ’valódi’, a szó klasszikus értelmében vett fordításoknak tekintsük-e ezeket az alkotásokat? Véleményem szerint úgy járunk el helyesen, ha Babits szándéka szerint kezeljük a Pávatollak verseit, amelyekben „olyiknál nehéz lenne az igazi apát megnevezni”, önálló alkotásoknak tartva őket.

Giosue Carducci Dinanzi alle terme di Caracalla című verse is ebben a kötetben szerepel.

A Caracallae thermái előtt.

Reményi

Carducci.

Nehéz szél leng a halandó sírjaiban
Aventinust köd fedi, Caesart is
Távol bír alább hegyet állat kővel
Futva fehéren.

Három fűzfém felembe pályát
Évkorában britt nő lapozza könyvében
E romot utda melyet im dacolhat
Égget, idővel.

Folyton, örökre, felelő, katagora
Külömből hálósapok kezeget
A két fal körül melyet örökre
Dacba merednek.

» Kémit gégáján – karagossan sötét
A józó kőket – minél állat éjnek?
Sorsot a nék hoz komolyabb karagossat
A lateránból.

Egy járótuló, köpenyét felhajtva
Első szélalka közt futgőre halkan
Még a fel szem nézete meg tova. Láz, e helyen
Itene, hivlat.

Hogya kétes volt uelid az anyitnak
Siro nagy zeme s fiait lecsatló
Halorán fején kiterítet karját
Tegedimádo.

Hogya kétes volt a Palatiumban
regi oltárát (mikor élt Evander
halnét nyalta még Tiberis, sestetén
alkonyi napban fejeben

az Aventinus s Capitolium közt
Roma Anadratát kezéző opicis
Látta meg s egy lassu saturni verset
mormogva halkan);

Laz ó halgass rám; az újembernek
Kicsizes hadat nova úrd el innen
Szentborzatály, hol az ő istennő
Roma lesungant.

Dus fejet magas Palatin-ra fajtja
Caesinas fele kiteríti karját
s Appius ház utja felé nagy valla
meppe jerrül ki.

Letűnt korok dicsőségét idézi Carducci versében, párhuzamba állítva az akkori nagyságot, erényt a mai érdektelenséggel. A mai korban ábrázolja Caracalla termáinak romjait; turisták, járókelők lézengenek a környéken, ki színlelt érdeklődéssel, ki teljesen közönyösen halad el a romok előtt. Róma dicsősége a múlt homályába vész, a jelen emberét a kicsinyes had kifejezéssel illeti ódájában a költő.

A vers atmoszférateremtő ereje lenyűgöző, több érzékszervre hat a leírás, színek és hangok árja tobzódik a műben.

A kezdő strófában Carduccinál ezt olvashatjuk: „Corron tra 'l Celio fosche e l'Aventino le nubi: il vento dal pian tristo move umido: in fondo stanno i monti alban bianchi di nevi” – szó szerinti fordításban: Áventinus és Caelius között fekete felhők gomolyognak, nedves szél leng a bús tisztás fölött, a távolban hótól fehérek az albán hegyek. A fosche szó egyaránt jelenti a ködöt és a feketét, az, hogy Babits nem a színt jelenítette meg, hanem a köd szót választotta, csupán apró stílári különbséget rejt magában a vers egészét tekintve. Bús/szomorú tisztásról esik szó Carduccinál, Babits halovány síkságot ír. Elhagyja az emocionális tartalmat jelölő szomorú jelzőt, és a halovány szóval adja vissza a melankolikus hangulatot. A fehérülő albán hegyek a fekete felhők kontrasztjai, mivel Babits a kezdő sorban ködről ír, ez az ellenpólus nem rajzolódik ki élesen. Érdekesnek találom, hogy már az első versszakban tetten érhető Babits hozzáállása a Pávatollak verseihez, hüen az előszóban megfogalmazottakhoz szabadon kezeli az eredeti alkotást, ihlető forrásnak, stílusgyakorlatnak használva az idegen költők műveit. Bús albán hegyekről nem szól az olasz lírikus, a bús jelző a síkság leírásánál jelenik meg (ahol Babits a halovány szót alkalmazta). Itt mintegy 'átvándorolt' a jelző, és egy másik jelzett szó mellé szegődik.

A következő szín a zöld; „zöldruhás britt nő lapoz a könyvében”... Ez a versszak egybecseng az olasszal, nincs benne változtatás Babits részéről.

A kerengő fekete hollósereget ábrázoló harmadik versszak erős képi megjelenítése, a vészjósló hollók ábrázolása mindkét nyelvben egyaránt kifejező; a pergő „r” mássalhangzó dominál az olaszban és a magyarban is. A haragos hollók károgását a lateráni harangszó kíséri: „Grave per l'aure vien da Laterano suon di campane” vagyis: „S olykor új szél hoz komolyabb harangszót a Lateránból.”

Ódai jellemző a transzcendens megszólítása, Carducci a hely istenét invokálja. Megidézi a hajdanvolt római fenséget és nagyságot, mintegy a hely szellemének tesz panaszt, és ítélete súlyos: „Láz, óh hallgass rám. Az új embereknek kicsinyes hadát tova üzd el innen...” Carducci az 'új embert' általánosságban elítéli, a régit felmagasztalja. Róma, mint szunynyadó istennő jelenik meg a lezárában, a megszemélyesítést líraian és pontosan adja vissza Babits: „Dús fejét magas Palatinra hajtja; Caelius felé kiteríti karját; s Appius tág útja mögött nagy válla messze feszül ki.”

„A VERSET ma tartják kacatnak
s mire újra ideje jó
téged már régen földbe raktak
sírboldodba köszön be a vevő”

Rákos Sándor

Shakespeare szobra a Duna-korzón

Mészáros Andornak, aki 1900-ban született Budapesten, és 1972-ben hunyt el Melbourne-ben, Ausztráliában több köztéren is szobra áll, Ballarat városban Shakespeare.

Nagy Károly, szikszói születésű nyugalmazott ügyész a *Borsod-Abaúj-Zemplén megyeiek Budapesti Baráti Körének* életre hívója – 1998-ban megcsodálva ezt a művet – elhatározta, hogy a drámaíró szobrának azonos méretű másolatát Budapesten felállíttatja. A Duna-korzói (Marriott Hotel) alkotás költségeinek nagy részét az özvegy és a szobrászművész Ausztráliában élő két fia vállalta, a hiányzó részt pedig adományokból és szerény támogatásokból fedezték.

A tíz éve avatott szobornál április 23-án többek között *Tarján Tamás* irodalomtörténész emlékezett a 449 éve született íróra, aki mind a komédia, mind a tragédia műfajában számos maradandó művet alkotott.

A szobornál az alkalomhoz illő irodalmi, zenei műsorban reneszánsz lantművész és londoni-diplomás énekesnő műsora csendült fel óangolul, majd zárószámként – immár hagyományosan – Shakespeare CXXXV. szonettjét mondta el *Németh Sándor* előadóművész. A rendezvényt jelenlétével megtisztelte (*Koncz Gábor* ismert színész, (*Baranyi Ferenc*) költő, (*Galambos Szilveszter*) humorista, a Ludas Matyi egykori törzsgárdájának jeles képviselője, és a művészeti élet számos képviselője is.

A szobor talapzatánál a Mezőszentgyörgyiek, a Lipótvárosiak, és az Ausztrál Baráti Kör és a Budapesti Atlétikai Klub képviselői koszorút helyeztek el. *Geröly Tibor* és *P. Horváth László* drámaíró a Művészetbarátok Egyesületének képviselőjében helyezte el a megemlékezés virágait.

P. Horváth László

SHAKESPEARE

(*Geröly Tibornak*)

Valaki azt kérdezte tőlem
Anglián kívül hány országban
játszották annyiszor, mint magyar
színpadon?!
Hallgattam. Ti tudjátok? Mert én
nem tudom.

Itt áll a szobra. Egy hangyának
hányat kellene lépni vajon,
hogy a szívéig, homlokáig
felérjen?

Shakespeare!...

Itt állunk most mi is előtte
ezen a budapesti téren.
Egyszer, aki engem kérdezett,
tőle ezt majd még én is megkérdem.

2013. április 18.

Hírek

Katona Áron Sándor festő- és tűzzománcművész kiállítását július 1-jén 18 órakor a Mercure Hotelben (VIII. Trefort u. 2) *dr. Sinóras Szabó Katalin* és *dr. Kelényi István* művészettörténészek nyitják meg. Zongorán közreműködik *Tóth Gábor*.

Bálványos Huba Munkácsy-díjas grafikusművész emlékkiállítását a Klauzál Ház Vén Emil Galériájában *Bereczky Lóránd* művészettörténész és *Szabados Attila* Budafok-Tétny polgármestere nyitja meg, melyet június 16-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

Csuty György festményeit április 26-tól május 28-ig mutatja be a gyomaendrői Vidovszky Béla Városi Képtár.

Verdi operaestet rendeznek május 13-án az Albertfalvai Közösségi Házban, ahol fellép *Barna István* és *Csák József* is. Közreműködik *Hegedűs Valér* zongoraművész.

Faludy György egykori szülőházánál – a Damjanich utca 54. szám alatt – Erzsébetváros Önkormányzata emléktáblát állított. A költő a Fasori Gimnáziumban érettségizett, jegyezte meg avatóbeszédében *Wattamány Zsolt* polgármester.

Buczkó Imre festményeiből *Tavaszcímű? Tavaszköszöntő?* címmel áprilisban a XVIII. kerületi Gombás étteremben rendeztek kiállítást, ahol az alkotó munkásságát *Bereczky Lóránd* művészettörténész méltatta.

Ghyczy György tárlata „*Barangolás másképp*” címmel május 24-én a Mozart Galériában nyílik, melyet június 21-ig láthatnak az érdeklődők.

Az **Egri Alkotócsoport** „*Monotípiá mozaikok*” címmel áprilisban rendezett kiállítást a KSH Könyvtárban.

Kaizler Gitta alkotásaiból „*A teremtett világ dicsérete*” címmel a dunaujvárosi evangélikus templomban május 10-én nyílik kiállítás, melyet június 10-ig láthatnak az érdeklődők.

Biró Andrásat köszöntik 90. születésnapján – május 17-én – a Zilah Kávéházban, ahol **Fenyves Mária Annunziata** képeiből is kiállítás nyílik.

M. Kass Judit alkotásai a Hotel Flamenco-ban (XI. Tas vezér u. 7.) június hónapban tekinthetők meg.

A **Művészeti Tárló** Közhasznú Egyesület hagyományos évi kiállítása június 27-én 17 órakor nyílik a Kondor Béla Közösségi Házban (XVIII. Kondor Béla sétány 8). A tárlatot *Császár Biró Lilla*, az intézmény vezetője nyitja meg. Közreműködik *Veresné Dévai Nagy Kati*, *Matus Mihály* és *Morschhauser Miklós*. A kiállítás július 28-ig látogatható.

A **Kisgrafika Barátok Köre** május 8-án 17 órakor a VIII. kerület Horánszky u. 13. szám alatt **kiállítással tiszteleg dr. Soós Imre emlékének**. A tárlatot *Vasné Tóth Kornélia*, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa nyitja meg. Megtekinthető május 31-ig.

Hajkó Zsuzsa „Évszakok a festészetben” című kiállítását április 19-én Tápiószelén a Viczián-villában *Girnt Vilmos* nyitotta meg, melyet a hónap végéig láthattak az érdeklődők.

Mezei Zsuzsa kiállítását az Aranytíz Kultúrházban (Átrium Galéria) május 10-én 18 órakor *dr. Kollmann J. György* nyitja meg. Közreműködik a Kisfagyöngy zenekar *Bella Péter* vezetésével. A tárlat május 30-ig látogatható.

Keczely Gabriella tárlatát június 10-én *László Elemér* nyitja meg a Rózsa Galériában (XVIII. Városház u. 1-3.), melyet július 10-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

Tagfelvételi kérelem

Alulírott *Baranyi Ferenc*, a Művészetbarátok Egyesületének egykori főtitkára (ma is tisztségviselője) kérem **Erdős Tilda** – személyi igazolványa szerint: *dr. Erdős Albertné* – felvételét egyesületünkbe. Azért nem ő maga teszi ezt, mert szerénysége egyedülálló az amúgy exhibicionizmusra eredendően hajlamos költők körében.

Hét esztendeje ismertem meg őt. Egy hangulatos étteremben, fenn a Normafánál, a felszolgáló – aki nagyon kedves fehérszemély volt – imígyen szólt hozzám:

– Ha tudtam volna, hogy betér hozzánk, szóltam volna az anyósomnak, aki régi híve az ön költészetének. Biztosan feljött volna ide, a Svábhegy tetejére csak azért, hogy lássa magát.

Zavartan habogtam valamit, aztán kinyögtem, hogy legközelebb hol és mikor lesz olyan koncert, amelyen konferálok, ha van ideje, jöjjön el oda. Eljött. Nett, jól öltözött, vonzó idős hölgy volt, tartása és modora a „tegnapi asszonyokat” idézte, akiről *Vas Pista* emlékeztető verset írt.

Néhány szót váltottunk csupán. Búcsúzáskor egy dossziét nyomott a kezembe. Ja, ez is olyan irodalombarát, aki nem tud ellenállni a kísértésnek, hogy maga is tollat ragadjon – gondoltam, kicsit csalódottan. Hazatérve aztán megkövettem magamban. Gonddal megmunkált, érett verseket tartalmazott a dosszié, némelyikük rímes reagálás volt egyik-másik kötetemre. Évekig dolgozott a fióknak, sosem igényelte, hogy „látva lássák”, csak nekem, a „példaképnek” fedte fel magát.

Ma már a legjobb barátaim – és a legmegbecsültebb pályatársaim – között tartom számon. Én publikáltam néhány versét az egyik irodalmi folyóiratban és egy antológiában is. Mert önszántából ő sosem küldene verset sehova.

Kérem a tagságot: fogadják be őt, hogy közösségünk batorítólag hasson rá. Versei bizonyítják: megérdemli az elismerést, a művésztársak szeretetét.

Baranyi Ferenc

Erdős Tilda

GONDOLATOK BARANYI FERENC TÚL AZ ÉJSZAKÁN
CÍMŰ KÖTETÉHEZ

Megrészegültem! – Ámde más e mámor,
mint alkoholgőzé, mely sárba ránt!
Megrészegültem! – Koldus, aki szánó
fillérek között gyémántot talált –
nem érezheti magát gazdagabbnak,
hisz földről messzeségbe szállni jó,
ha magasságba magával ragadva
emel egy belső detonáció!
Szavak zenéje szédít, elvarázsol,
s egyszerre pótol minden más hiányt
e látomásként vásznamra vetített
sorok rendjébe gyűjtött tág világ!

-Bocsásd meg Hang, a visszhang gyengeségét,
erőtlen szó is erősít talán
vallott hitet: nem, nem hiába volt e
csillagjáró út TÚL AZ ÉJSZAKÁN!

1969.

Erdős Tilda

VÁCI MIHÁLY HALÁLÁRA

Ha van halálon túli hatalom,
akkor a SZÓ az: leírt és kimondott
gondolatok tovább élő teste!
– Mikor a szem hasztalan keresve
nézné nyomát, s reménytelen kutat
mert múlttá merevült a mozdulat,
– mikor alakját csak a képzelet
teremti már a testi lét helyett,
s hiába rajzik ezer kép elő,
már semmi meg ne ismétélhető...
Hű lázadása elnémult. Hiába
várunk nyíló, új akácvirágra,
hiába sírják bodzák, jegenyék:
– negyvenöt éve nem, jaj, nem elég!
Százhuszat verő szívvel szeretett
s itthagytott mégis, kik rá-éhezett
földünk rögzös barázdáit szántva
mint esőre, úgy vártunk szavára!
De van halálon túli hatalom:
– nem önámító, hazugság-vigasz,
de bizonyosság, tudható, igaz:
Élni fogsz szelíd, szőke szelekben,
élsz messze vivő szép szerelemben,
élsz hitünkben, minden akarásban,
élsz vetésben, duzzadó kalászbán,
élsz a tűzben: – lobbanás volt élted,
élsz a vízben: – magvakat ez éltet,
élsz igazgyöngy-értékű örömben,
élsz a fájdalomban, összetörten
Te megjárta a mélység útjait...
Élsz a szavadban: versed úgy tanít
ma is, mint mikor kezdeddel írtad,
s féltő szóval fiaira bíztad
egy kis ország szolgálatát, gondját.
S észrevétlen hűséggel ha dolgát
végzi népünk, megállunk előtted:
-szavad marad számunkra a mérték,
szavad lesz a kútja új erőnek!

1970.

AMIT TUDOK...

Én jól tudom: költőknél
kevesebb vagyok, sokkal.
De áldattam – verettem
érzékeny radarokkal.
Ebből ered, hogy olykor
belső kényszerből írok,
így lettek gyóntatóim
a hallgatag papírok.
Türelmes némasággal
hordozzák lázadásom,
s mindazt, mit gyáva lennék
kiejteni a számon.

Én jól tudom magamról,
hogy költő sosem voltam,
csak testet öltött néha
tétova vers-sorokban
ami sok volt a szívnek,
vagy agyam mondott csődöt,
s a dolgok kuszasága
rímekbe rendeződött!

– Aki költőnek számít,
övezze hírnév fénye,
– de csak, ha maradandó
értéket ad cserébe!
Ám, ha csupán a SEMMIT
ragozza, festi szebbre,
vagy száll, mint üres léggömb,
– nem méltó tiszteletre!

Én, a sosem-volt költő
hálás vagyok azoknak,
akik sok sivár percet
versekkel aranyoznak.
Üzennek messzi korból,
vagy a jelenben adnak
lélek-tűzzel többletet
az emberi szavaknak!

Madarász Imre

A plagizátor halála

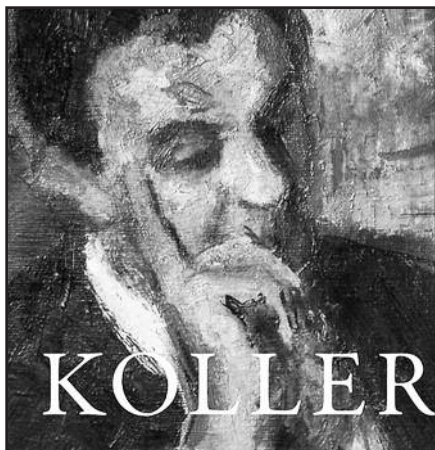
A plágiumbotrányokra mostanság igen-
csak fogékony magyar publikum vélhe-
tőleg nem csak esztétikai élvezetből és
irodalomtörténeti érdeklődésből veszi
kezébe *Janusz Glowacki*, Amerikában
élő lengyel író *Good night, Jerzy* című
regényét. A főhős, *Jerzy Kosinski* élete
és halála, siker- és bukástörténete ön-
magan túlmutató tanulságokkal is szol-
gál. A Lengyel Népköztársaságból az
Egyesült Államokba emigrált Kosinski
új hazájában szédületes irodalmi kar-
riert futott be, köszönhetően elsősor-
ban *A festett madár* című, nálunk is meg-
jelent művének. Csakhogy később több
rendbeli plágiummal vádolták, a sajtó le-
leplezte, meghurcolta, a kulturális élet ki-
közösítette, végül Kosinski öngyilkos
lett. Hogyan magyarázható a gyors és túl-
mértétezett siker? És miként a látványos
és kegyetlen bukás? *Glowacki* történe-
te – éppen mivel tényeket és fikciót ve-
gyít – nem ad pontos és meggyőző vá-
laszt. Regényformában nem tisztázha-
tó, mit jelent a szépirodalomban a pla-
gizálás, az erkölcsileg és jogilag elfo-
gadhatatlan lopás, a szellemi tulajdon
tiszteletlen eltulajdonítása. Önélet-
rajzi tényregényként eladni egy kitalált
mesét „emberileg” hazugság, de vajon
művészi értéke odavész-e ezáltal? Vagy
talán nem is volt (annyira) becses eszté-
tikailag? Nem lehetséges, hogy az iro-
dalomkritikusok, véleményformálók, mé-
diaguruk korábbi reklámtúlzásaikat, „ki-
rálycsináló” buzgalmukat, „futtató”-
sztároló túllihégésüket akarták túlkom-
penzálni Kosinski lebuktatásával, kiát-
kozásával, megkövezésével? Nem gya-
nús, hogy nem a sztáriró tündöklése
idején, hanem „a bukás után” jelentkez-
tek „hosszú, tömött sorban” az állító-
lagos „négerek”, alkotó „csendestársak”,
névtelen (rosszul) fizetett „besegítők”,
angol fordítók, valamint meglöpött író-
társak? Biztos, hogy Kosinskinak a
Glowacki által bemutatott szexuális
perverzításai és magánemberi fogyaté-
kosságai magyarázatot kínálnak a „Ko-
sinski-rejtélyre”? Megannyi tisztázat-
lan, megválaszolásra váró kérdés! Vajon
tényleg ilyen lenne az *Umberto Eco*
olasz író nevével fémjelzett posztmo-
dern „nyitott mű”?

(Corvina Kiadó)

(Európa Könyvkiadó)

Egy legenda nyomában

A könyv emlékidézés, főhajtás, és tisztelet-
adás, mely **Koller György**höz (1923–1996)
kapcsolódik, aki a második világháború utá-
ni magyar műkereskedelem meghatározó sze-
mélyisége lett. Olyat folytatott, amelynek ha-
gyományja volt a magyar szellemi életben, de
az új társadalmi, politikai körülmények ellen
szóltak. Ez a magánkézben lévő műkereske-
delmi vállalkozás hatvan éve indult. *Feledy*
Balázs a kötetben Koller tehetségét, szívós-
ságát, és hozzáértését mutatja be.

Bozzay emléktábla

Erzsébetvárosban a Bajza utca 8. számú ház falán tábla hirdeti, hogy ott élt és alkotott **Bozzay Dezső** (1912-1974) ipari formatervező művész, a magyar ipari formatervezés megalapítója, és édesanyja **Bozzay Margit** író.

Bozzay Dezső az Iparművészeti Iskola belsőépítész szakán tanult, mestere *Kaesz Gyula* volt. Németországi tanulmányútját követően szerzett építőipar-művész diplomát. 1937-től a Philips Művek budapesti gyárában rádiókat, zeneszekrényt, gramofont, plakátokat, nyomtatványokat tervezett. Munkáit a Bauhaus-stílust felváltó lendületes, a puha-organikus alakzatokat az art deco festőiségével érvényesítő megformálás jellemezte. Hazánkban ő tekinthető az első hivatásos designernek.

Az emléktábla a kerület önkormányzata, és a Magyar Művészeti Akadémia együttműködésével készült, melyet az Akadémia elnöke *Fekete György* avatott fel.

Elismerések

dr. Bakay Kornél

régész-tanár

*a Magyar Érdemrend Tisztikereszt
(polgári tagozat);*

Pósa Zoltán

József Attila-díjas író, költő, irodalomtörténész, és

Zombori Ottó

csillagász, az Uránia Csillagvizsgáló ny. igazgatója

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje (polgári tagozat);

Csete György

Kossuth-díjas építész, és

Jankovics Marcell

Kossuth-díjas rajzfilmrendező, grafikus,
művelődéstörténész

a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal

Bedő György

a Kairosz Kiadó alapító tulajdonosa, könyvkiadó,

Mezei Katalin

prózaíró, költő, műfordító,

Trogmayer Ottó

Széchenyi-díjas muzeológus, régész, a történet-

tudomány kandidátusa, ny. egyetemi tanár

a Magyar Érdemrend középkeresztje

kitüntetését kapta.

Dr. Andrásfalvy Bertalan

néprajzkutató, professor emeritus, tudományos kutató-
saiért, publikációiért, oktatói és közéleti tevékenységéért;

Kalász Márton

József Attila-díjas író, költő, műfordító a magyar és az
egyetemes irodalmat gazdagító életművéért;

Szvorák Katalin

Liszt Ferenc-díjas népdalénekes, előadóművész, tanár, a
magyar népdal, valamint a közép-európai dallamkincs
tolmácsolásáért, oktatói, pedagógiai tevékenységéért

Kossuth-díjban részesült.

Valamennyiüknek gratulálunk!

Búcsú Radó Károlytól

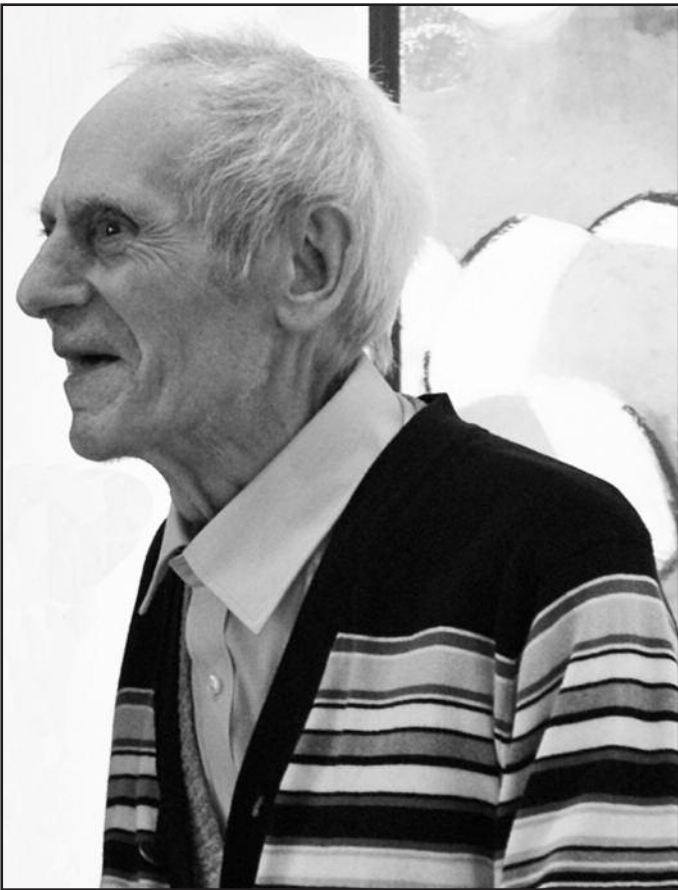
Az élet törvényszerűsége, hogy a múlt század huszas éveinek szülöttei távoznak. A **Radó Károly**hoz születési évében, pályakezdésében, Képzőművészeti Főiskolai szakmai szocializációjában és pálya ívelésében is közel álló szobrászok közül már nincs közöttünk *Illés Gyula*, *Konyorcsik János* vagy *Kovács Ferenc*, s a később induló *Gömbös László* sem. Az elmúlt években elhunytak azok is, akikkel már Radó Károly közvetlen főiskolai tanulmányai is közösek voltak: *Marton László* és *Vígh Tamás*, s – végül – ez évben búcsúztunk *Hadik Gyulától*. A nevek bizonyítják, hogy a második világháború után újjászülető magyar képzőművészet jeles tehetségeket adott a szobrászatnak.

Fiatal felnőttként élték át a második világháborút (volt, aki tragikusabban, volt, aki drámaian). Bizakodással kezdték tanulmányaikat vagy az Iparművészeti vagy a Képzőművészeti Főiskolán, mindannyian itt diplomáztak, és a nyomasztó ötvenes évek elején indultak művészi pályájukon. Sok küzdelemre volt szükség, hiszen bekerültek a politikailag felügyelt, irányított és diktált formakövetelményű művészet és – ezzel szinte szemben! – autonóm alkotói törekvések présébe. Voltak, akiket ezek a körülmények egész életútjuk során befolyásoltak, voltak, akik igazodtak, és olyanok is, akik a nyilvánosságnak nem dolgozhattak.

A fiatal Radó Károly dombóvári érettségijét követően az Iparművészeti Főiskolán szobrászi tanulmányokat folytatott (nem is rossz mesternél, *Erdey Dezső*nél), a Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán folytathatta tanulmányait 1947 és 1952 között, ahol a legendás *Ferenczy Béni*, majd – Főiskoláról történő, 1950-es eltávolítása után – *Pátzay Pál* volt a mestere. Szoros kapcsolatba került *Medgyessy Ferenc*cel, s egész művészetét áthatotta az a körülmény, hogy *Barcsay Jenő*nél szerezhette meg a művészeti anatómia és tárgyábrázolás ismereteit. A tanárok nevéből is látjuk, hogy a képzés, s az önművelés a köztéri szobrászat felé orientálta, bár épp e területre nem volt könnyű betörnie. Először érmésszettel is foglalkozott, s már 1954-ben díjat is nyert, majd – újra csak nehéz időkben – 1957 és 1959 között *Derkovits ösztöndíj*ban részesült, *Konok Tamással*, *Szurcsik Jánossal*, *Patay Lászlóval*, *Kondor Bélával* együtt. Ekkortól számít kiállító művésznek. Az ösztöndíj nagy segítségére volt, hiszen ezekben az években született két gyermeke, 1958-ban költözhetett a végleges otthonba, a Máglya-közi műterem-lakásba.

Első köztéri munkája, 1959-ben Dunaújvárosban egy kő dombormű volt, s melyet szerte az országban mintegy félszáz követett. Folyamatos résztvevője volt kollektív kiállításoknak, s első egyéni tárlatát a Fényes Adolf Teremben 1973-ban rendezhette. Többféle anyagban dolgozott, kőben (mész, márvány), fémekben (bronz, vörösréz, alumínium, krómácel), így sokféle téma megmintázására volt képes a portrétól az emlékműig. Szemléletében távol tartotta magát a közhelyes fogalmazásmódtól, egyrészt kötődött ősi plasztikai

1925 – 2013

formai hagyományokhoz, másrészt kapcsolódott jeles XX. századi, európai felfogásokhoz, melyekből fontos kiemelni a konstruktivizmus hatását.

Azok közé tartozott, akik – például *Marosán Lászlóval*, *Mészáros Dezsővel*, *Kiss Nagy Andrással* vagy *Segesdi Györggyel* együtt – frissítették a magyar kortári szobrászat formai felfogását, értelmezését.

Tizenhat önálló kiállítása közül hetet a XIII. kerületben rendeztek. Munkái köz- és magángyűjteményekben is elhelyezést nyertek. Szakmai életútjának különlegessége, hogy életének utolsó éveiben intenzívebben tört elő a képzőművészi kényszere. Tempera alapra készített zsírkréta képeivel az ezredfordulón rendezett országos pasztellbiennálén is kiállított és sikert aratott. Ez a technika egyébként a szobrászoktól távol áll. Számára a két dimenzióban is mindig fontos marad a tér és csak ezzel együtt a szín. Nem érzelmes, nem nosztalgikus műveket készít, hanem olyanokat, melyek művészi problémák sokaságát vetik fel. Tömör, figurális felfogás jellemzi időskori munkáit, közelít egy sajátos kubisztikus ábrázolás irányába, melyekben nagy szerephez jut a fény, a szín. Dinamikus képszerkezetet teremt.

Radó Károly a kilencvenes, és a kétezres években is fizikai és szellemi elevénységgel dolgozott. Fejében, gondolatai között nagy művészettörténeti példák lebegtek, sok mindent ezekhez viszonyított, maximalistán, magasra helyezett szakmai mércével. Soha sem nosztalgia képeket készített, hanem a kor jelenségeit, a mai világ különös atmoszféráját ragadta meg.

Három éve a József Attila Művelődési Központban rendezett egyéni kiállításán színes képi munkái erőteljességükkel egy folyamatosan aktív művész személyiségét tárták elénk, aki erős szellemi, intellektuális igényességgel tevékenykedik. Azon a nyitónapon tudtam meg tőle, hogy éppen harmincöt évvel korábban, ugyanezen a napon hunyt el édesanyja (május 11).

Az utóbbi évtizedekben a művészeti közéletben kevés szó esett értékes művészetéről, de őt ez nem zavarta. Legyen példa tartása, szellemének elevensége, művészetének összetettsége.

Úrt hagy maga után a magyar képzőművészetben, melyet hagyatéka bemutatásával, gondos ápolásával, elmélyültséggel lehet enyhíteni.

Magam pedig, Önökkel együtt – tisztelt Gyászolók, kedves Családtagok – örzöm el nem múló mosollyal együttes szuggesztív, eleven személyiségének értékeit, és mély fájdalommal búcsúzó.

Feledy Balázs

A 2013. április 17-én az Újpest, Megyeri Temetőben elhangzott gyászbeszéd szerkesztett változata.

Gyász hírek

Császi Jenő (1930–2013) Kisbesztercén született, Sásdon élt. 1998-tól volt egyesületünk tagja.

Gőcze Tibor (1930–2013) Szombathelyen született. Gyermek- és ifjúkora Répcelakhoz kötődött. Középiskolai tanulmányait Sopronban végezte. Édesapja 36 évig volt a település tanítója, igazgatója. Gőcze Tibort hivatása bárhová szólította, mindig nagy tisztelettel emlékezett szülőföldjére. Rendszeresen „hazajárt”, és minden erejével támogatta a város vezetőinek terveit. Gazdasági újságíróként évekig parlamenti tudósító volt. Gabriellával hatvan évig élt egymást napról-napra megújító boldog házasságban. Végso nyugalomra is hazatért. A Művészetbarátok Egyesületének 2007-től volt tagja.

Kisbalázs György (1929–2013) Püspökbogádon született. Pécsen élt. 1996-tól volt tagja az egyesületnek.

Maróti István (1945–2013) irodalomtörténész, az Anyanyelv- és Szóhasználati Szövetségének főtitkára, a Petőfi Irodalmi Múzeum nyugalmazott fősztályvezetője.

Soltra Elemér (1922–2013) Ez év január-februári lapszámunkban köszöntöttük a Pécsi Tanárképző Főiskola 90. születésnapját ünneplő nyugalmazott tanszékvezetőjét. A Jákon született, 1951 óta Pécsen élt festőművész a baranyai képzőművészeti életnek is szervezője volt. A Művészetbarátok Egyesületének 1992-től volt tagja.

Dr. Sütő Kálmán (1929–2013) A Magyar Szabványügyi Hivatal nyugalmazott elnökhelyettese. Munkásságát életműdíjjal ismerte el az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága (EOQ MNB), amelynek örökös tagja, tiszteletbeli elnöke volt. A bizottság életmű-díját is kiérdemelte. 1985-ben országgyűlési képviselővé választották. Több mint negyven éve hívta életre a Vasiak Budapesti Baráti Körét, melynek elnöke volt. A Vas megyei Felsőmarácon született, és az ottani temetőben helyezik örök nyugalomra.

Emléküket őrizzük!

Elment a Föld Fia

Tisztelt Gyászoló gyülekezet! Felebarátaim! Rendhagyó búcsúztatót mondok egy rendkívüli emberről, különleges egyéniségről, baloldali költőről, aki igaz magyarként élt. A rendszerváltás után nem változtatta meg életszemléletét, nézeteit, elveit, nem tagadta meg a kisembereket akkor sem, amikor az azoktól elpártolók a damaszkuszi úton úgy nyüzsgöttek, hogy szinte a forgalom is leállt. Nem tagadta meg ez az igaz, őszinte ember a legfontosabb humanista elvet, a szolidaritást és, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség nemcsak a polgárok privilégiuma, hanem a kisembereké is.

Kissé patetikusra, pátozosra sikerültek bevezető mondataim, de így beszélt, írt és gondolkodott **Csepeli Szabó Béla** is.

Most el kellene mesélnem, összefoglalnom néhány percben 89 évének történetét, amely lehetetlen. Hogy mit üzen életével, írásaival? Íme *Sírfelirat* című versében így vall: „*Azt kérdezitek, hogyan éltem?/Hazám porából fellobogtam,/felragyogtam a csillagokban,/s hazám porába visszatértem.*”

Tisztelt Gyászolók! Kedves rokonok, ismerősök, barátok! A Csepeli Temetőben ma búcsút veszünk Csepeli Szabó Bélától, a férjtől, az apától, a költőtől, az írótól, az újságírótól, Csepel büszkeségétől. Attól az embertől, aki az életét küldetésnek tartotta, aki az utóbbi években is harcolt, mint a frontkatoná, aki csak lépésről-lépésre hajlandó visszavonulni, de magát megadni nem hajlandó. Aki minden erejét összeszedte, hogy a halált távol tartsa. Ebben a küzdelemben mindannyian elbukunk. Sok feladatot talált a világban, amit az utolsó pillanatig igyekezett elvégezni. A számunkra kiszabott – bármeddig tart is létünk – rövidnek tartott időt kell tartalommal megtöltenünk. Az a kérdés hasznosak vagyunk, vagy sem! *Seneca*, a bölcs római filozófus azt tartja, hogy nem az élet időtartama a fontos, hanem az hogy méltósággal, függetlenségben és szabadságban éljünk, gondolkozzunk. *Petőfi Sándor* huszonnégy évesen érett bölcsességgel az élet rövidegéről találóan és gyönyörűen, írt bizonyítva a *Seneca* igazságát. „*Még alig, hogy játszánk apáink térdén, s már/Maholnap ott alszunk nagyapáink mellett.../Csak annyi az élet, mint futó felhőnek/Arnya a folyón, mint tükrön a lehellet.*”

Csepeli Szabó Béla hosszú, tartalmas életet élt, de ez az idő rövidnek bizonyult a maga szabta feladatok elvégzéséhez.

Kedves Felebarátaim! Ez a költő a kusza tájak garabonciása, most örülne ennek a *Petőfi* idézetnek, mert művelt, olvasott, filozófiát becsülő, ismerő munkás-értelmiségi volt.

Szerette a *Talpra magyar* poétáját, mert az ifjú, lobogó lelkű költő is szenvedélyesen rajongott népéért, magyar nemzetéért, a világszabadságért. Küzdött az emberi jogokért, demokrata volt, aki a szabadságért, az egyenlőségért és testvériségért adta életét. Csepeli Szabó Béla ilyen értelemben szellemi rokona volt *Petőfi*nek, szerette ő is ezt a sorstól megvert, megáldott hazát és benne Csepelt.

Egy alkalommal azt kérdeztem tőle: mit tanult az egyszerű emberektől? „...sokat, mert magam is dolgoztam. Tudom mi a fizikai munka... miniszter is lehettem volna, de mindig a melósokkal és parasztokkal maradtam. Hatalmas megbecsülést érdemelnek a kapáló parasztok... Én az élethez kötődöm, a kisemberek pártján vagyok.

Van a szomszédomban, a tanyán egy szegény ember, aki-nek mindkét lábát amputálták, egy kettévágott ember. Oda-mentem hozzá és láttam, hogy tolószékéből kapál. És kalapot emeltem előtte, a nagysága előtt. Csillag bácsi, mondtam neki, maga nagy ember, mert a nagyságot nem feltétlenül a tudással kell mérni, hanem az akaratban, a szorgalomban is. Nem tudtam olyan korán kimenni, hogy ő ne kapált volna. Ez egy hőstett.”

Mikor Csepeli Szabó Béla ezt mesélte nekem, torkán már alig jött ki a hang, szinte suttogva beszélt, de az akadozva elmondott történet igazsága valósággal belém égett.

Igen! Csepeli Szabó Béla olyan, mint a hősiiesen kapáló Csillag bácsi. Amikor ő is tolószékbe kényszerült, kapát fogott és az általa elültetett diófa körül kiirtotta a gázt. Tettével azt üzenté, hogy soha nem szabad feladni, még akkor is gondolni kell a diófánkat, ha mások szedik le a termést.

Mit tanultam tőle, mire figyelmeztet bennünket? Arra, hogy olvasni kell, tanulni, művelődni. Sok egyszerű sorból jött ember, köztük Csepeli Szabó Béla is csak úgy tudott

magából értelmiségit, író, költőt, újságíró faragni, hogy állandóan olvasott, tanult. Ő maga ezt így mesélte: „Másodikos elemista voltam, és torokgyulladás kaptam, ami akkor halálos betegség volt... bevitték a László Kórházba, ott azt mondták, hogy százból kettő-három, ha túléli. Az utóbbiak közé tartoztam... De az iskolából ki kellett maradnom. És akkor Péntek Gusztáv tanító úr azt mondta: ne unatkozz, olvass... És egyszerre ömlött belém az ismeret... És továbbra is rengeteget olvastam.”

Így kezdődött Csepeli Szabó Béla szellemi érése, s ezután merült fel benne, hogy írni kell. És költő, újságíró, értelmiségi lett, aki tovább adta tanítója tanácsát: Ne unatkozz, olvass! Idős korára a prófétai külsőt magára öltő költőnek tizenhat kötete jelent meg, és számtalan cikket, tanulmányt is írt. Megkerülhetetlen része lett a magyar irodalomnak. *Baranyi Ferenc* Kossuth-díjas költő 1999-ben a Művészetbarátok Egyesülete kiadásában megjelent *Élet-szomj* című kötete előszavában így vallott: „...többször méltattam munkásságát... egy igaz ember életének hiteles dokumentumait. A szívvel írt költeményeket, amelyek nemcsak az igazat mondják, hanem a valót. A József Attila-díjas költő végig hű maradt a magas kitüntetés névadójának szelleméhez: a Mindenséggel igyekezett mérni magát, de úgy volt az *Egész Föld fia*, hogy közben nem szűnt meg a kusza tájak garabonciása lenni... képi világát is elsősorban a *Láng és Füst Városának* szívverése határozta meg.”

1954-ben, a Rákosi-korszakban József Attilához írt verse sokat elmond Csepeli Szabó Béla baloldaliságáról.

A költő hasztalan vonít?

A város peremén, ahol élek,
az emberek ma is szegények,
a régi kín ma is hasít,
s „a költő hasztalan vonít...”

Vak estéken, ha elbolyongom,
kuvaszként követ kusza gondom,
s az időverte, ragyás házak
ereszéről hull rám a bánat.

Emberség, jólét, meleg kéne,
apró örömek tüze, fénye,
malter az ereszek aljára,
s jó étel-ital vacsorára.
Kevesebb plakát, több csendélet,
jó ing, ruha lánynak, legénynek,
gyűlések helyett sok szabad óra,
idő mozira, könyvre, csókra...

Egymást gyötörve, keseregve,
tévúton járunk: Hová? Merre?
A zsebünk tele ígérettel,
s a talpunk sajogó sebekkel.

Ez lenne hát az Új Rend útja?
Emberfejekből van a burka?
Feldobbannék, de jaj, szívemre
göröngyként hull az alkony csendje

Eltévedtünk! – állok a tájban,
de miért int le a párt, az állam,
ha elborzongva, bármily halkan,
jelzem, hogy valami baj van?

Ó, hű rokon, zord idő járja,
deresedik eszménk világa,
nyelvem göröcsét más fröccs se oldja,
rongyos a hitem: lesz-e feltja?

A város peremén, ahol élek,
az emberek ma is szegények,
a régi kín ma is hasít,
s „a költő hasztalan vonít!”

A mindenkori hatalom csak tessék-lássék veszi tudomásul a költőket. A keserű ének ma is aktuális. Mi, akik itt állunk koporsódnál, tudjuk, hogy a költő nem hasztalan vonít.

2002-ben „*Az erő elszáll, a költészet, megmarad*” című interjúmat azzal kezdtem, hogy embergyűjtő vagyok. Egyéniséggyűjtő. Gyűjtő, mint aki bélyeget vagy régiségeket tart becsben. A ritka és értékes személyiségeket emlékezetem külön rekeszében őrzöm. Tudatosan vagy tudattalanul beépítem őket gondolataimba. Mint például *Faludy Györgyöt*, *Hegedűs Gézá*t, *Popper Pétert* és így vagyok Csepeli Szabó Bélával is. Ahogy Popper Péter is írta, József Attilát idézve: „*Ők, én vagyok.*” Gondolom, Önök is így vannak Csepeli Szabó Bélával. Szerették, becsülték és olvasták műveit.

Más okból is rokonlelkűek vagyunk a költővel, mint ő az édesapjával, akiről így ír: „Megtorpanok. Egy pillanatra/ utamra apám árnya leng:/ megizzadt, nagy kő csontos arca./ kérdőn rám néz és elmereng.../ Aztán – mintha jéglapba lépne – éjbe tűnik./ De szürke, zord, éjbe kavargó üstökére/ sokáig fényt szórt még a Hold: a vén lámpás...”

A közelmúltban apámtól, több évtized emlékeitől búcsúztam, de multunkat nem tagadhatjuk meg, hiszen akkor őseink ránk hagyott értékeitől fosztanánk meg magunkat. Őrizzük meg belőlük azt, amit segít bennünket, hogy ne hibázzunk annyit, mint eleink, és hogy olyan bölcssek legyünk, mint ők. Erre is tanít bennünket Csepeli Szabó Béla. A kitartásra, a szorgalomra, a szolidaritásra, az emberek megbecsülésére. Még akkor is ezt kell szem előtt tartanunk, ha maga a költő gyakran megkérdőjelezi tetteinek hatását. *A vándor igaza* című versében erről így ír: „– Az út,/ mely mögötted kanyarog,/ csupa hurok és csupa bog,/ s mire jutottál öregem?/ Ősz fejjel be kell vallanod,/ hogy vihartépett tarisznyádból/ csillagálmaid szétpörögtek,/ s a tenyereden átfutó folyók/ nem szültek aranyrögöket,/ csak egy félmarék véreddel kevert,/ szétfoszló arany-izapot...”

Tisztelt Gyászoló! Ne higgyünk a költőnek, hiszen úgy járt, mint az alkímisták. Felfedezte az együttérzés, a versírás, az olvasás és a gondolkodás gyönyörűségét, amit József Attila is üzent: „Hiába fűrösztöd önmagadban,/ csak másban moshatod meg arcodat.” Kedves Béla! Mi tudjuk, hogy a diófának mindegy, hogy pogány, vagy keresztény ültette, és az is, hogy milyen világnézetű, az ápolója.

Udvarhelyi András

A 2013. április 3-án a Csepeli Temetőben elhangzott gyászbeszéd szerkesztett változata.

Szíve fent ver a végtelen egekben

Tisztelt gyászoló, emlékező barátaim! **Csepeli Szabó Béla** úgy halt meg, ahogy megálmodta: „Élni emberként, szépen,/ S meghalni hőesésben.” A márciusi havak vitték el a József Attila-díjas költőt. Több, mint tíz éven át vezettem a csepeli Tamási Lajos Olvasó Munkás Klubot. Mindig éreztem baráti támogatását, segítségét... Elhunytával nemcsak az ősi Csepeli Szabó családot érte gyász, de a nyolcszáz éves, egyetemes magyar irodalmat is. Ez még akkor is így igaz, ha a pillanatnyi honi kritikusok másképp látják. Többségük csak az önmagát világméretűvé emelő, a mindenség kapuját döngető, robosztus, nagy szavak énekesét látta benne, aki hol *Ady*, hol *József Attila* szerepét is vállalva lép olvasói elé. „Ügy morajlok fel búsan, boldogan/Mint tenger felé tántorgó folyam Vagy: Szívem fent ver a végtelen egekben.”

Nem vették észre, hogy csak a „Föld fia”, a föld békéjét védő jó fiú szerepére vágyott. Nemcsak barokkos költői rajzok jellemezték, de szinte naturalista realizmussal tudott a goromba, borostás külvárosokról is énekelni. Szinte szürrealista képpel idézte olvasói elé szűkebb szülőföldjét, az akkor még füstös, kormos szigetországot: „Mint felhőbálványokkal megrakott uszály,/Uszott át derengő lelkemen a táj.” Más volt, mint mások, de kortárs volt. Szavai áradása – ha távolról is –, rokon a kétszeres Kossuth-díjas *Juhász Ferenc*-ével. Nem vették észre (vagy nem akarták). Mint azt se, hogy például ez a két sora: „A mindenség szült, vihar hívott az égből./S földrengés vert ki jó anyám szívéből,” mennyire azonos húron pendül, mint *Nagy László*. „Már tudtam én, ha döng a föld,/Szívemhez anyám közelít.” Ráfogták, hogy egyszólamú. A kritika sokszor igazságtalan volt vele. Sőt többnyire még ma is az. Legalább utólag kimondaná: 2013 márciusában egy erős, egyéni hangú, vas-munkásból lett, nagy indulatokat, az óceánok felé törtető, nagy folyók sodrását idéző, robosztus szavakat hömpölyggető, ugyanakkor nagy nyugalmat, békét is árasztó költő: *Csepel Whitmanje* hagyta itt a földi létet; mert *Csepeli Szabó Béla*, a nagyszakállú, fűszálakat író nagy amerikai költő szakállas rokona, aki az Atlanti óceántól a Csendes óceánig érő prérik végtelensége helyett csak a két Duna közé szorult „vascsomót”, „Acélszigetet”, *Csepelt* akarta halhatatlanná tenni. A „vas világot”/ahol megpörkölődött nagy horpadt kalappal/köszönget a gyár a tűzhajú égne; ahol a csöppnyi gyufaláng-lelkű percemberkéik ellenében tűzaratók, a gyárak kérgessé égett munkásai formálják az emberibb – mondjuk ki, bár mára pesties szó lett – szocializmust. Vagy csak így egyszerűen: az emberibb jövőt.

De hol van, hol vannak mára a tízezreknek munkát adó, megpörkölt kalapú gyárak?! És a megálmodott jövő?! A technika, a gazdaság változik, de az emberiség alig; vagy egyáltalán, ma is hiteles az a helyzetjelentés, amit megboldogult költőnk több, mint fél évszázada vetett papírra: „Jaj, ma már nem divat a hűség,/A rothadás nyíltan árasztja bűzét...” Végül is ki tévedett? Korábban kitüntetett költőnk, aki több bizalmat szavazott meg korának, mint amire az rászolgált? Nagyobb volt a szíve, a hite, mint a mögé felépülő ország teljesítménye? Tévedett, mint valamennyien. Lehet, hogy világunk most van tévedésben? Ki tudja?

A Számvetést a sokat látott, sokat megélt költő helyettünk is elvégezte, mielőtt végleg letette utolsó szerszámát, a tollat: „Mit tagadjam?/Életem útja bizony nem egyszer/Meggörbült alattam,/S megvágta talpam, mint a kés,/Én mégis mindig egyenes maradtam,/S megőriztem az emberségem.../Érdem, nem érdem?/Azt hiszem ennyi az egész,/Amit elértem.”

Volt kortársunk, távozó kedves barátunk, tisztelőid szerint a végösszeg ennél több. Ha kissé megrostálva, s itt-ott átértékelve is, munkáid velünk maradnak. Mint *Kopjatűz* című versedben írtad: „Ez a halott – az életé!”

Drága *Csepeli Szabó Béla*, műveidet: megszenvedett értekeidet őrizzük, és életben tartjuk. Nyugodjál békében a számodra leghazaibb földben, volt hőseid, sorstársaid között.

Halász Imre

Elhangzott 2013. április 3-án a Csepeli Temetőben.

Kardos Nagy Ibolya

EMBERHANGYÁK

Fütkároznak, mint hangya a bolyba,
És cipekedve gyűjtik halomba
A régiségeket és lim-lomokat.
– Aztán befeküsznek a sírhalomba.
S fejük felett eszelős szél mondja:
„Lerázom, lerázom a lombokat,
Betakarom a futó bolondokat.”

1968

Radnai István

HATÁR

állunk a keresztútnál miért függsz mindig
elágazásnál lenézel-e ránk s követjük-e
a tekinteted mely elkísér a végső hídig
szemünk hályogos lelkünkig süket

az értelem s nem érezzük a zenét
csontjaink üresek rozsdás ízületek
merev csigolyák se nyakát se térdét
nem hajtja meg mi mást tehet

csíkos a tüzes ég olvad az arany
a tömegben megtúrt asszonyok
mert sírni szeretni asszonyi dolog

tavaszi illan lopakodó nyara
közel de még felhőt-holdat sodor
a nap elé dobog-remeg föld és gyomor

Alázat és büszkeség jellemezte

1946 – 2013

Pethes Csaba Pockingban született. A németországi lágerből édesanyjával 1949-ben jöttek haza Kisvárdára. Nyíregyházán érettségizett. Az irodalom és a versek szeretete egyértelművé tette jövője iránti vágyait: színészi pályára készült.

A felvételik nem sikerültek. Budapestre jött szerencsét próbálni, ahol segéd munkásként dolgozott, szabadidejében pedig színházak közelében díszlethordozóként, majd statisztaként tevékenykedett. Képességeit különféle színi tanodákban fejlesztette, és 1968-tól a Déryné Színházzal járta az országot. 1971-től a Thália Színház tagja volt. Legemlékezetesebb szerepe a Játékszínen az *Egerek és emberek* című előadás volt, mely közel kétszáz előadást élt meg. Élményt jelentett számára, hogy *Dosztojevszkij: Karamazov testvérek* című regényének színpadi változatában eljátszhatta az öreg Karamazovot. Közben táncdalénekes-előadóművész, később pedig színművész képesítést szerzett. A kilencvenes évek után a Jurta Színházban, a Kőszegi Várszínházban, a Bárka- és Karinthy Színházban vállalt szerepeket. Több tv- és mozifilmszerepet is kapott. Nézőcsúcs-döntőgető sorozatok és szuperfilmek főhőseihez hozzáértő a hangja. Egyik legnagyobb szinkronmunkája a *József*, kétrészes, bibliai témájú, olasz film, amelyben az egyik testvér, Simon magyar hangja volt. Mindig az alázat és büszkeség volt rá jellemző!

Megnyerő mosolyával, fekete mappájával többször állt a Művészetbarátok Egyesületének rendezvényein a közönség elé, hogy az alkalomhoz illő verssel kedveskedjen hallgatóságának. Jellegzetesen szép orgánuma legyűgözte közönségét.

Riczelt Etelka

A 2013. május 14-én a pestszentlőrinci Árpád-házi Szent Margit templomban elhangzott gyászbeszéd szerkesztett változata.

A Lenkey-fivérek szellemi öröksége

A Lenkey Társaság Kulturális Örökség Egyesület az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kitörésének 165. évfordulója alkalmából emléklakettet alapított azon személyek munkásságának elismerésére, akik a legtöbbet teszik *Lenkey János* honvéd tábornok és *Lenkey Károly* honvéd ezredes életének, tevékenységének megismertetéséért. A díjat elsőként *A két Lenkey* és *A Lenkey huszárrok* című könyvéért **T. Ágoston Lászlónak** ítélték oda. Az elismerést szimbolizáló plakettet *Dinnyés László* szobrászművész készítette.

Az egyesület adományozói

10.000.- Ft-ot Fiók János (Budapest), dr. Szedresi István (Kecskemét); **8.500.- Ft-ot** Lizák Pálma (Budapest), Réthy Sándor (Balatonalmádi) Tóth Klára (Pozsony); **7.000.- Ft-ot** Fenyvesvölgyiné Tóth M. Zsuzsanna (Bakonszeg); **5.500.- Ft-ot** Kardos Márton (Lőrinci); **5.000.- Ft-ot** Szabó Géza és Anikó (Budapest); **3.500.- Ft-ot** Kürthy Veronika (Révkomárom), Nádudvari Nagy Jánosné (Nádudvar), Szénási Mihály (Naszály), Udvary Pálné (Budapest); **2.500.- Ft-ot** Fülöp Lajos (Balatonalmádi); **2.000.- Ft-ot** dr. M.Tóth Antal (Veszprém), Nádor Mara (Budapest), Pásztóhy Domokosné (Polgárdi); **1.500.- Ft-ot** Balogh György (Pécs), Barczánfalviné Mikó Éva (Budapest), Berényi Sándor (Kőszeg), Nagy Sándor (Mosonmagyaróvár); **600.- Ft-ot** Soós Istvánné (Kaposvár); **500.- Ft-ot** dr. Baumann Lászlóné (Pécs), dr. Benedeczy Istvánné (Szentendre), Boda Béláné (Budapest), Csapó Sándorné (Lad), Csohány Kálmánné (Budapest), Gulyás József (Budapest), Hevesi Ferenc (Békés), Kalmus Péter (Budapest), Kiss János (Pomáz), Koó Éva (Dunakeszi), Kósa András (Budapest), Krasznainé Bakos Zsóka (Budapest), Simon Endre (Hévíz), Vas Józsefné (Budapest),

Alapítványunk 2012. évi pénzforgalma

Nyitóegyenleg 2012.01.01.	10
Egyéni befizetések	57
Ö s s z e s e n	67
Bankköltség	8
Postaköltség	19
Ö s s z e s e n	27
Záróegyenleg 2012.12.31.	40

2013. évi támogatók

6.000.- Ft-ot Wrabelné dr. Gulla Etelka (Budapest); **3.000.- Ft-ot** Mező Gergelyné (Budapest); **2.200.- Ft-ot** dr. Perneczky László (Budapest); **1.000. Ft-ot** Farkas Zsolt (Budapest), Ludman Imréné (Nádudvar) küldött.

Tárkányi Imre

Mozaikok a közgyűlésről

Egyesületünk május 11-én évvértékelő, és tisztújító közgyűlést tartott az Erzsébetvárosi Közösségi Házban. A levezető elnök dr. Vargay Zoltán volt. Az elmúlt egy évben tagtársaink, támogatóink-segítőink közül huszonhárman hunytak el. Rájuk egy perces néma felállással emlékeztünk.

dr. Vargay Zoltán

A Művészet és Barátai előző számában elemzés jelent meg a negyven éve alakult Művészetbarátok Egyesületéről. Ebben harmincöt alapító nevét sorolja a szerző, ami a hozzánk érkezett észrevételek alapján két személlyel bővül Berger Mária (Genovéva nővér) és Soó Rezső ismert műgyűjtőével egészített ki dr. Vargay Zoltán. Közülük hatan élnek. Kettő a tanácskozáson is jelen vannak, Bajári Mihályné, és az egyesület elnöke.

Láng Miklós előzetesen részvételét jelezte, de egy apró, jelentéktelennek tűnő műtét miatt nem vállalta az utazás fáradalmait. Levelét a tanácskozás elnöke olvasta fel:

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Barátaim! Köszöntöm a megjelenteket, és a távol maradt tagokat is abból az alkalomból, hogy egyesületünk immár negyvenedik esztendeje tarthatja évvértékelő tanácskozását! Üdvözlémet azért küldöm írásban, mert egy közbejött sajnálatos akadály miatt személyesen nem lehetek jelen.

Nagy idő-e a negyven év? Igen, nem tudok arról, hogy van-e még egy, a „nehéz időkben” alapított ilyen jellegű szerveződés, amely ezt a kort megérte! Ez a négy évtized komoly eredmény, mert tengernyi nehézséget kellett leküzdeni. Én, mint az alapítók egyike, mindig közelről láttam a tornyosuló gondokat. Éveken át vezettem a tagnyilvántartást, végeztem a könyvelést és intéztem a pénzügyeket. Tizenöt éve, kényszerűségből vidékre költözve, sem szakadt meg a kapcsolat az egyesülettel, sőt, új lakóhelyemen igyekeztem a Művészetbarátok Egyesületét népszerűsíteni. Figyelemmel kísérem a sokoldalú tevékenységet, ismerem a sikereket és gondokat. Látom a forintokért való örökös, sokszor eredménytelen küzdelmet, az elvetélt pályázatokat, a tagdíj-fizetési lemaradások miatti problémákat.

Kérem hogy a fizetéssel ne maradjanak el, s ha tehetik kisebb-nagyobb adománnyal segítsék tovább élésünket. Gondoljanak arra, hogy a tagdíj évek óta változatlan, azaz havonta egy pohár sör árát sem teszi ki! Szeretném, ha olvasnák, méltányolnák folyóiratunkat, a Művészet és Barátait, ami

nagy gonddal készül, és anyagi nehézségekkel küzdve jelenik meg. A lapot adják tovább, ajánlják rokonaiknak, barátainknak, ismerőseinknek, és hívják fel figyelmüket rendezvényeinkre, amelyek bárki számára nyitottak.

Alapszabályunk szerint a tisztségek viselői semmiféle juttatásban nem részesülnek, így valamennyien a kultúra terjesztésének önzetlen elkötelezettjei. A felelősség minden súlya sok év óta (főtítkárként, vagy elnökként) Geröly Tibor vállán nyugszik, aki Hilda segítségével végzi a mindennapi csodát: életben tartja szerveződésünket és folyóiratunkat. Köszöntöm Öket is nagy szeretettel és meleg barátsággal!

A taps pedig ne nekem szóljon az elhangzottakért, hanem őszintén és lelkesen – Nekik!

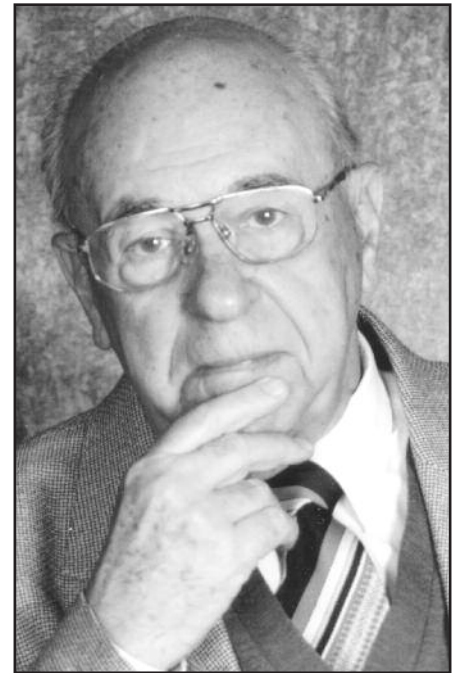
Láng Miklós (Balatonalmádi)

A közgyűlés elfogadta, hogy a készülő jegyzőkönyvet Kőhegyi Gyula és Tárkányi Imre hitelesítse.

Geröly Tibor részletesen beszélt a 2012-ben szervezett klubösszejevetelek témájáról, látogatottságáról, és költségeiről. A legsikeresebb összejevetelek között említette Tárkányi Imre szerzői estjét, a Zene Világnapjának programját, Zorád Ernő emlékestjét, India művészetének bemutatását, a matyó néphagyományokról szóló előadásokat, Baranyi Ferenc szerzői estjét, a Béres-díj átadását, és Krúdy Kör jubileumi műsorát. A budapesti kiállítások mellett Pécssett hat egyéni, és egy kollektív tárlatra is sor került a havi rendszeres előadások mellett. Ez a négy évtizede tartó művészeti ismeretterjesztést szolgáló előadásorozat példátlanul egyedülálló a magyar művelődéstörténetben, melyet a következő években is folytatni szeretnénk.

Elképzeléseinknek határt szab a pályázati támogatások kiszámíthatatlansága, a költségek emelkedése, és a késedelmesen érkező tagdíjak. Létkérdés a tagságot összefogó, informáló, és ismereteit gyarapító Művészet és Barátai megjelentetése, a heti találkozásokhoz terem bérlése, az egyesületi székhely és az internet működtetése. Ezek költségét foglalja magába a 2013. évi költségvetés tervezete.

A Művészeti Tanács nevében – Molnár József betegsége miatt – Kőhegyi Gyula értékelte az elmúlt év tevékenységét. A szokásos téli tárlatok után a tavasz tematikáját határoztuk meg, hogy kissé felfrissítsük a már ismétlődésbe forduló téli tájképek bemutatását. Tavaszváró címmel kerültek az Erzsébetvárosi Közösségi Ház dísztermének falára az egyesület amatőr és profi alkotóinak képei. Egyre többen megértik,

Láng Miklós

hogy a művészet nem szájaragó ismétlése a valóságnak. A közönség nem szorul rá, hogy megcsócsálva adjuk át az élményt, mert az sematizmushoz vezet. A Művészeti Tanács az irányelvekben egyetért, és ha szemléleti különbségek néha kialakulnak is, mindig sikerül megtalálni a közös nevezőt, hiszen szakmai felkészültségünk révén sok-sok tapasztalattal rendelkezünk. A közös kiállításkor nemcsak magunkat képviseljük, hanem az egyesületről is véleményt alkot a látogató. Ha a zsűri engedményeket tesz, az a közösségünk-ről kialakult képet rontja.

A Neumann János Szakközépiskolában hagyománya van az egyesületi kiállításoknak, de itt inkább az egyéni bemutatkozásokra nyílik lehetőség. Tavasszal *Tajthy Renátó* tanár számítógéppel készült mese-illusztrációit láthatták az érdeklődők, amelyből azóta mesekönyv is megjelent. Ősszel szeretett tanárunk Molnár József 90. születésnapjára ünnepléssel egybekötött kiállítására került sor, amit *Kelényi István* méltatott. Örömmel láttuk a néhány hónapja készült képeket is.

Új szint hoz az egyesület életébe a *Pomázi Bauhaus Iskola* tagjainak gyakori jelentkezése. Évek óta követem működésüket friss, új szemléletet képviselnek.

A Számvizsgáló Bizottság jelentését – *Nádor Mara* távollétében – *László Katalin* olvasta fel:

Optimista vagyok, bízom abban, hogy „átvészeli” a 2012-es évet. Eredmény, hogy az egyesület létezik. A pénzforgalomról készült kimutatást mindenki megkapta. A számadatok már nem módosulnak, kisebb kiigazítások lehetnek a kettős könyvelés lezárása után. Kevés a pénze a tagságnak, a pályázatok zömét elutasítják, az 1%-os felajánlással is egyre kevesebben tudnak élni. A tervezett bevétel csak a pályázatok tekintetében realizálódott, sőt 10.000.- Ft-tal azt meg is haladta. Szépítette volna az eredményt, ha a naptári évben számlánkra megérkezik az a 150.000.- Ft-os támogatás, melyet decemberben nyertünk. Ez esetben csak 10.000.- Ft tagi kölcsönt kellett volna felvennünk, hogy az év végi záráskor az egyesületnek lejárt határidejű, kifizetetlen számlája ne legyen. A 2011-ben felvett 690.000.- Ft tagi kölcsöntartozásunk így 850.000.- Ft-ra emelkedett. A 2013. évi tagdíjakból kevés bevétel érkezett annak ellenére, hogy az esedékes összeget a naptári évet megelőzően „illik” kiegyenlíteni. A Számvizsgáló Bizottság nem talált olyan számlát, aminek az elfogadása kifogásolható lenne. Az elszámolások szabályosak, a mindenkori törvények szerint történnek.

A. Bak Péter hozzászólásában kifejtette, hogy az elmúlt harminc év alatt gyakorlatilag ugyanazok a gondok jelentkeznek. A munka időnként harccal, tusakodással jár. Az egyesület taglétszáma évek óta változatlan 900 fő körüli. A kiállítások zsűrijének szigorúnak kell lenni. A korábban szerepelt képeket, és fénymásolatokat vissza kell utasítani. Szakmai megbeszéléseket javasol azok számára, akik autodidakta módon próbálták elsajátítani a festészeti ismereteket.

Király Lajos a költségek csökkentését javasolja. Talán kevesebb program is elég lenne. Elismeréssel szolt *Geröly Tibor* munkájáról. Úgy gondolja, hogy a lapot nem szükséges minden tagnak elküldeni. A tisztséget vállalóknak nagyobb felelősséggel kellene eljárniuk. A tagi kölcsönt megemlítve ismét elismeréssel, és nagyra becsüléssel szolt az egyesület elnökének folyamatos, küzdelemmel teli munkájáról.

Kemenes Katalin szerint a színvonalat lehetne emelni, ha

előzsűrizést is tartanának. Ez lehetőséget adna a részletesebb indokolásra, a kép esetleges korrigálására.

dr. Kollmann J. György szerint a jövődőt kellene a múlttal összevetni, ennek tanulságait az elnök úrral élőszóban és írásban is megvitatta. Felkérésre novemberben elkészítette az új Alapszabályt, melyet a decemberben *szabálytalanul tartott* közgyűlés elfogadott. Az ott készült jegyzőkönyvet többször is kérte, de mostanig nem kapta meg. A mai közgyűlést is az Alapszabály változásának ismertetésével kellett volna kezdeni. Az elmúlt években egyre formálisabbakká váltak a közgyűlések, rendszertelenek az elnökségi ülések. Az egyesület működésében alapvető hiányosságokat tapasztal, amelyeket a továbbiakban nem tűr el. Tisztségének betöltéséhez megbízó levelet kért, melyet a mai napig sem kapott meg. A tagfelvételnél nem tartják be az Alapszabályban meghatározott feltételeket. Kifogásolja azt is, hogy az egyesület levezető elnökének személyét nem szavazták meg a jelenlévők.

Dániel Mária hozzászólásában *Sütő András* és *Arany János* gondolatait idézve tartást és összetartást kért a tagságtól.

Geröly-Báronyi Hilda elmondta, hogy a számítógépes rendszer munkába állításával a tagnyilvántartástól kezdve a honlap működtetéséig, a lap szerkesztéséig, és a programok interneten történő továbbításáig majd minden részfeladat egy helyen végezhető, illetve tárolható. A nehézséget többek között az adja, hogy nem választhatók szét az egyes területek, mert egymáshoz szervesen kapcsolódnak, így alkotnak egységes egészet. Az egyesület honlapjának létrehozásáért, működtetéséért, naprakészességéért dicséret illeti *Bella Pétert*, aki önzetlenségével nemcsak a technikai hátteret biztosítja, hanem szerepléseivel is elkápráztatja közönségét. Felsorolni is nehéz azokat, akik közreműködésükkel, támogatásukkal akkor állnak az egyesület mellé, amikor arra szükség van.

Kürthy Veronika (Révkomárom) hangsúlyozta, hogy a jelenlévő *Tóth Klárával* (Pozsony) együtt a lakiteleki alkotótáborban gyarapították szakmai ismereteiket, és felejthetetlen emlékeiket hálás szívvel köszönik *Geröly Tibornak*.

Gulyás Anna kifogásolta, hogy a hozzászólások a személyeskedésektől sem mentesek, amely körülmény véleménye szerint eltereli az érdemi munkáról a figyelmet.

Kósa András csodálja, hogy *Geröly Tibor* és *Hilda* el tudják látni ezt a szerte ágazó munkát. Minden elismerés az övéké.

Debrecenyi István szóvá tette, hogy már nyolc hónapja jelentkezett, hogy előadást tartana, de számára méltatlan módon máig sem került a programba. Pozíciót is vállalna, pl. a Művészeti Tanácsban. Kitüntetésre, vagy tisztségviselőkre kik tesznek javaslatot? Nagyobb nyilvánosságot szeretne. A Művészeti Tanács munkáját sokszor szakszerűtlennek tartja.

Vargay Zoltán válaszában elmondta, hogy a tisztségviselőkre a Jelölő Bizottság tesz javaslatot, amit már egy évvel korábban választ meg a közgyűlés, de bárki tehet javaslatot ettől eltérő személyekre is, mert a közgyűlés szavazata dönt.

Kőhegyi Gyula a Művészeti Tanács munkájának szakszerűtlenségére vonatkozó megjegyzést alaptalannak tartja.

Bajári Mihályné (az egyesület alapító tagja) szerint meg kell hallgatni mindkét felet, kompromisszumot kell kötni.

A közgyűlés a beszámolókat, a Számvizsgáló Bizottság jelentését és a 2013. évi költségvetés irányelveit elfogadta, és az új tisztségviselőket megválasztotta. A tájékoztató a jegyzőkönyv rövidített változata.

Kiss Zita

Programok

Május 8-án (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u. 17.) **Madarász Imre** irodalomtörténész előadása. **Boccaccio. Hétszáz éves a Dekameron szerzője, az európai novellisztika atyja.** Házigazda **Geröly Tibor**.

Május 11-én (szombaton) 9.30 órákor (határozatképtelenség esetén 10.00 órákor) az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u. 17.) **éves közgyűlésünket tartjuk.** Levezető elnök **dr. Vargay Zoltán.** Beszámoló 2012. évi munkánkról, 2013. évi programunkról és a költségvetésről. Tisztújítás.

Május 15-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (Wesselényi u. 17.) **Kosztolányi Dezső a Nyugat „légtornásza”.** **Karinthy és Somlyó költészetének gyöngyszemei.** **Koppány Zsolt** előadása.

Május 16-án (csütörtökön) 17 órákor **Pécssett** a Vasutas Művelődési Házban (Váradi A. u. 7/2) **Kaczkó Magdolna Úton** című kiállítását **Stirling Zsolt** nyitja meg, mely június 12-ig látogatható.

Május 18-án (szombaton) **Pécssett** **témagyűjtő séta** a Duna-Dráva Nemzeti Park Pintér-kert Arborétumában **dr. Sikó Ágnes** vezetésével.

Május 22-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u.17.) **Tóth Árpád költészete;** végtelen dekadenciája; állandó halál-közelsége; a szomorúság eszkalációja. **Koppány Zsolt** előadása.

Május 29-én (szerdán) 17 órákor **Pécssett** a Vasutas Művelődési Házban (Váradi A. u. 7/2) **A grafikai sokszorosítás.** **Takács Dezső** festőművész előadása. Házigazda: **dr. Sikó Ágnes.**

Május 29-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (Wesselényi u.17.) **Juhász Gyula lírája, szerelme, Anna – Koppány Zsolt.**

Június 5-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (Wesselényi u. 17.) **A Hungarovox Kiadó könyvheti könyvei – Baranyi Ferenc:** A sehonnai borbély; **Bistey András:** Kómában; **Kaiser László:** Dinnyés József, a daltulajdonos; **Kis Antónia:** Ki szeret jobban?. A köteteket bemutatja **Kaiser László** író, költő a kiadó vezetője, **Madarász Imre** irodalomtörténész, és **Sz. Tóth Gyula** író, kritikus.

Dési Huber István: József Attila

Június 12-én (szerdán) 18.00 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u. 17.) **Márai Sándor: Hallgatni akartam –** Az életmű csúcsa: Egy polgár vallomásai, **eddig kiadatlan harmadik kötete** az Ünnepi Könyvhét újdonsága. Bemutatja a hagyaték gondozója: **Mészáros Tibor.** Az Erzsébetvárosi Közösségi Házban közös rendezvény.

Június 13-án (csütörtökön) 17.00 órákor **Pécssett** a Vasutas Művelődési Házban (Váradi Antal u. 7/2) **Válogatás Vogl Henrik képeiből.** Életútjáról vall a festő. Házigazda: **dr. Sikó Ágnes.** A kiállítás július 10-ig tekinthető meg.

Július 2-án (kedden) 11.00 órákor a 130 éve született **Vidovszky Béla** Budapest VI. kerület Munkácsy Mihály u. 27. számú házon elhelyezett **emléktáblájának koszorúzása.**

Szeptember 25-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u. 17.) a 135 éve született **Krúdy Gyulára emlékezünk.** Közös rendezvény az író nevét viselő irodalmi körrel.

Október 2-án (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. Wesselényi u. 17.) **A Munkácsy-emlékév nyitóprogramja.** A Falvak Kultúrájáért Alapítvánnyal, és a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Társaságával közös rendezvény.

Október 9-én (szerdán) 17.30 órákor az Erzsébetvárosi Közösségi Házban

(VII. Wesselényi u. 17.) **A Nyugat második nemzedéke. – József Attila – és közéleti lírája.** Az óda, mint a modern magyar költészet egyik legnagyobbja. **Koppány Zsolt** előadása.

„**Mibe került a művészetem? Ráment az életem. Távolról sem hánytorgatom föl. Hogyan tehetném, hisz magam akartam, s benne megeltem boldogságom.**”

„**Nem érik meg az agyadat hasogató, és el nem felejtett sérelmek, hogy azokat napirenden tartsd, mert helyet, időt, roffenő-öklelő energiát emésztenek föl benned.**”

Prokop Péter

MM
MAGYAR
MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

A Művészet és
Barátai
megjelenését
támogatja.

Ez évi programjainkat a
Budavári Önkormányzat **80.000.-,**
az Alapítvány a Közjóért **100.000.-,**
a Nemzeti Együttműködési Alap
pedig **250.000.- Ft-tal támogatja.**

MŰVÉSZET ÉS
BARÁTAI

A Művészetbarátok Egyesületének lapja.
Megjelenik minden páratlan hónapban
július kivételével.

ISSN 1217-14-09

Felelős kiadó és szerkesztő:

Geröly Tibor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., István u. 42.

Postacím: 1388 Bp. Pf. 60.

Telefon: 06-1-322-6926

muvbaratok@gmail.com

www.muvbaratok.uw.hu

Szerkesztőségi órák azonosak a közölt
ügyeletek idejével.

Kéziratokat nem őrzünk meg, és
nem küldünk vissza.

Készült 1500 példányban.

Előkészítés és nyomás:

Biró Print Kft.

Felelős vezető:

Biró Krisztián